

انتشارات گیلنا

دین و زندگی

پیوسته شویید

پایه دوازدهم

- ✓ کاملترین و جدیدترین سوالات امتحانات نهایی
- ✓ به همراه بررسی خط به خط کتاب درسی
- ✓ مطابق با آخرین تغییرات محتوایی
- ✓ با پاسخ های کاملاً تشریحی
- ✓ ویژه کسب نمره قبولی در دانشگاه

استاد حسین احمدی (بهترین مشاور و برنامه ریز کنکور ایران)

استاد سعید بدلی (مدرس شبکه های صدا و سیما ،

دارنده نمره ۲۰ نهایی و ۱۰۰ درصد کنکور سراسری)

درس اول: هستی بخش

۱. اندیشه مانند در جوانه می زند و برگ و بار آن ، بصورت ظاهر می گردد که می تواند باشد.
پاسخ: بذری - ذهن - اعمال - برترین عبادت ها
۲. کدام مورد از ثمرات اندیشیدن نمی باشد؟
الف) امید دادن به آینده ای زیباتر (ب) شکوفا کردن استعدادها
ج) ریشه کردن اندیشه در ذهن (د) پرتراوت کردن بهار جوانی
- پاسخ: موارد (الف)،(ب)،(د) صحیح و از نتایج اندیشه می باشد اما مورد (ج) غلط می باشد. در ضمن اندیشه در دل و قلب آدمی ریشه می دواند.
۳. با تدبّر در حدیث شریف پیامبر اکرم(ص) که فرمود: « أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ ... » در می یابیم برترین عبادت
پاسخ: اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت (صفات) اوست.
۴. بذر اندیشه در دل و قلب ریشه می دواند. (درست / نادرست)
پاسخ : درست
۵. یک موجود فقط در صورتی به دیگری نیازمند نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. (درست / نادرست)
پاسخ : درست . در اینصورت چنین چیزی پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد؛ همواره بوده و خواهد بود.
۶. نیازمندی جهان به خدا در مرحله پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه استدلال کنید.
پاسخ : مقدمه اول : اگر در خود و جهان هستی نظر کنیم در می یابیم ما و این جهان وجود و هستی مان از خودمان نیست و پدیده هستیم.
مقدمه دوم : موجوداتی که پدیده هستند و وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند پدید آورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد (وجودش از خودش باشد)
نتیجه : ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده ای (خدا) نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. (وجودش از خودش و عین ذاتش باشد).

۷. انسان بر اساس خدا را می یابد و حضورش را درک می کند، با وجود این..... قرآن کریم ما را به درباره خدا فرا می خواند.

پاسخ: فطرت خویش - شناخت اولیه - معرفت عمیق تر

۸. بیت « خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی » به کدام مقدمه از استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش اشاره دارد؟

پاسخ: مقدمه دوم (پیرامون پدیدآورنده)

۹. پدیده ها نیازمند پدیدآوری هستند که وجودش از خودش باشد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست

۱۰. رابطه جهان با خداوند را می توان تا حدودی مانند رابطه ی بنا و ساختمان دانست. (درست/نادرست)

پاسخ: نادرست. رابطه جهان با خداوند مانند رابطه ی بنا و ساختمان نیست. بنا نه اجزای ساختمان را پدیدآورده و نه خواص آن اجزا را، کار بنا فقط جابجا کردن مواد و چینش آنهاست بلکه رابطه خدا با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع و لامپ های متصل به آن خاموش می شوند.

۱۱. منظور از نیازمندی در هر آن به خداوند چیست؟

پاسخ: نیازمندی مخلوقات به خدا در مرحله بقا و تداوم حیات

۱۲. انسان بر چه اساس در می یابد که این جهان را آفریننده ای حکیم هدایت و پشتیبانی

می کند و به موجودات مدد می رساند و در خصوص شناخت وجود خدا و صفات و افعال او

چه چیزی رهنمود انسان ها می باشد؟

پاسخ: فطرت خویش - معرفت عمیق تر درباره ی خداوند

۱۳. نیازمندی مخلوقات به خداوند منحصر به مرحله ی به وجود آمدن و پدیدار شدن است. (درست/نادرست)

پاسخ: نادرست، در هر دو مرحله ی پیدایش و بقا موجودات به خدا نیازمندند.

۱۴. هیچ پدیده ای در جهان وجودش از خودش نیست. (درست / نادرست)

پاسخ: درست

۱۵. نیازمندی جهان به خداوند مربوط به مرحله ی و می باشد.

پاسخ: پیدایش - بقا.

۱۶. یک موجود فقط در صورتی در وجود به دیگری نیازمند نیست که خودش باشد.

پاسخ: وجود داشته.

۱۷. چرا پدیده ها در موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده هستند؟

پاسخ: زیرا وجودشان از خودشان نیست.

۱۸. یک موجود در چه صورتی در وجود به دیگری نیازمند نیست؟

پاسخ: در صورتی که وجودش از خودش باشد و پدیده نباشد.

۱۹. رابطه ی جهان با خداوند را می توان تا حدودی مانند رابطه ی بنا و ساختمان دانست.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، رابطه ی جهان و خداوند مانند رابطه ی بنا و ساختمان نیست. رابطه خداوند با جهان ، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است.

۲۰. چرا تشبیه رابطه ی جهان و خداوند با رابطه ی بنا و ساختمان نادرست است؟

پاسخ: زیرا بنا خالق و پدیدآورنده ی مصالح و ویژگی های آن نیست و صرفاً جا به جایی و چینش اجزا را انجام می دهد، ولی خداوند همه چیز از جمله بنا، مصالح و ویژگی های مصالح را می آفریند؛ پس موجودات در بقا نیازمند خداوند هستند.

۲۱. عرض نیاز پیوسته به درگاه الهی نتیجه ی درک موجودات است.

پاسخ: نیازمندی به خداوند در بقا

۲۲. در علت رد تشبیه رابطه ی جهان با خداوند مانند رابطه بنا و ساختمان به کدام ویژگی اشاره می شود؟

پاسخ: نیازمندی به خداوند در بقا

۲۳. دلیل عرض نیاز دائمی به پیشگاه الهی از سوی موجودات چیست؟

پاسخ: موجودات در پیدایش و بقا نیازمند خداوند هستند.

۲۴. رابطه ی خداوند و جهان را می توان کاملاً شبیه رابطه ی بنا و ساختمان دانست. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، ساختمان پس از ساخته شدن از بنا بی نیاز است.

۲۵. با توجه به آیه ی شریفه ی « يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ » نیاز انسان به خداوند شامل چه چیزی می شود؟

پاسخ: نیازمندی به خداوند در پیدایش و بقا.

۲۶. زبان حال دائمی موجودات، عرض نیاز به خداوند هم در مرحله ی پیدایش و هم در مرحله ی بقاست.

(درست / نادرست) پاسخ: درست

۲۷. نتیجه ی نهایی خودشناسی برای انسان آگاه چیست؟

پاسخ: افزایش بندگی نسبت به خداوند

۲۸. درک بیشتر فقر و نیاز، معلول افزایش است.

پاسخ: خودشناسی

۲۹. آیه ی شریفه ی « یَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ » کدام نوع از نیازمندی های موجودات به خداوند را بیان می کند؟

پاسخ: نیازمندی موجودات به خداوند در بقا

۳۰. بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله مان از باد باشد دم به دم» کدام یک از نیازمندی ها به خداوند را توصیف می کند؟

پاسخ: نیازمندی در بقا

۳۱. انسان آگاه دائماً سایه ی خدا را حس می کند و خود را نیازمند او می داند.

پاسخ: لطف - عنایات پیوسته

۳۲. منظور از این که «خداوند هر لحظه دست اندر کار امری است» چیست؟

پاسخ: یعنی خداوند در هر حال به موجودات هستی می بخشد و در حال برآوردن نیاز موجودات است.

۳۳. سرچشمه ی بندگی در انسان چیست؟

پاسخ: آگاهی و معرفت

۳۴. چرا موجودات جهان پیوسته از خداوند درخواست دارند ؟

پاسخ: زیرا هر لحظه به خداوند نیازمند هستند و در بقای خود به خدا وابسته می باشند.

۳۵. مفهوم بیت « ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست » چیست؟

پاسخ: نیازمندی مخلوقات به خداوند متعال در هر آن

۳۶. با توجه به آیه ی « اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » نور بودن خداوند به چه معناست؟

پاسخ: نور چیزی است که خودش پیداست و سبب پیدایی هر چیزی می شود، خدا نیز به هر چیزی وجود می دهد، هر چیزی به سبب او پیدا و آشکار می شود و پا به عرصه ی هستی می گذارد و وجودش به وجود او وابسته است.

۳۷. بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید» چه پیامی دارد؟

پاسخ: آنان که در هستی می اندیشیند در هر چیزی خدا را می بینند و علم و قدرت او را مشاهده می کنند.

۳۸. خداوند نور هستی است یعنی چه؟ توضیح دهید

پاسخ: یعنی خداوند هم پدیدآورنده ی هستی است و با نور خود موجودات را پیدا می کند و هم خود به سبب نور خودش پدیدار می شود و نور مانند وجود در جهان هستی راه دارد.

۳۹. آیه ی « اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » چه پیامی با خود دارد؟

پاسخ: خداوند نور هستی است و هم خودش به واسطه ی نورش پیداست و هم موجودات دیگر در پرتو او موجود می شوند.

۴۰. این سخن پیامبر گرامی اسلام (ص) که فرمود: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» بیانگر چیست؟

پاسخ: انسان هر قدر خود را بهتر بشناسد، نیازش را به لطف و رحمت های خاص الهی بیشتر درک می کند.

۴۱. اگر انسان به دقت در جهان هستی بنگرد، چه چیزی را مشاهده می کند؟

پاسخ: انسان در هر چیزی خدا را می بیند و علم و قدرت او را درک می کند.

۴۲. این که پیامبر (ص) فرمود: «خدا یا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وا نگذار» ثمره ی چیست؟

پاسخ: افزایش خودشناسی و درک نیازمندی به خداوند.

۴۳. هر موجودی در حد خودش؛ تجلی بخش و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

پاسخ: خداوند

۴۴. لازمه ی درک این که در هر چیز خدا را مشاهده کنیم چیست؟

پاسخ: با دقت و اندیشه در جهان هستی بنگریم

۴۵. چرا انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند ناتوان است؟

پاسخ: زیرا خداوند وجودی نامحدود است؛ در نتیجه ذهن محدود انسان نمی تواند به آن احاطه پیدا کند و ما

نمی توانیم ذاتش را بشناسیم، اما می توانیم وجود او را درک کنیم و در صفاتش تفکر نماییم

۴۶. ذهن ما گنجایش درک موضوعات نامحدود را ندارد، زیرا لازمه ی شناخت هر چیزی به آن است.

پاسخ: احاطه و دسترسی

۴۷. در حدیث « تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ » چرا انسان از تفکر در ذات خداوند

نهی شده است؟

پاسخ: زیرا ذهن انسان محدود است و توانایی درک ذات نامحدود، حقیقت و چیستی، خداوند را ندارد.

۴۸. خداوند حقیقتی نامحدود دارد، در نتیجه ذهن ما نمی تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست

۴۹. «خدا را با هر چیز دیدن» برای انسان چگونه معرفتی است؟

پاسخ: معرفتی عمیق و والا

۵۰. پیام حدیث « مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ » چیست؟

پاسخ: هر موجودی در حد خودش تجلی خداوند و صفات اوست و خداوند در همه مخلوقات مشهود است.

۵۱. برای رسیدن به معرفت عمیق، در قدم اول چه کاری لازم است؟

پاسخ: قدم پیش گذاشتن و حرکت با عزم و تصمیم قوی

۵۲. اینکه انسان با هر چیزی خدا را ببیند ، که در نگاه نخست مشکل بنظر می آید ، اما هدفی است،

بخصوص برای جوانان و نوجوانان که دارند.

پاسخ: معرفتی عمیق و والا است - قابل دسترس - پاکی و صفای قلب

۵۳. پیام حدیث پیامبر (ص) که فرمود: « تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ » چیست؟

پاسخ: در هر چیزی می توان فکر کرد به جز ذات خداوند که چون نامحدود است در قلمرو فکر ما قرار نمی گیرد

۵۴. تفاوت و شباهت های رابطه ی ساعت ساز و ساعت با خداوند و جهان را بنویسید .

تفاوت ها	شباهت ها
ساعت ساز، هستی بخش اجزای ساعت نیست و فقط نظم دهنده اجزا است اما خدا هم هستی بخش و هم نظم دهنده است.	هر دو متشکل از اعضا
بقای ساعت به ساعت ساز وابسته نیست اما بقای جهان وابسته به خداست.	جهان و ساعت هر دو پدیده اند و به خالق و سازنده نیازمندند
نظم و هدفداری جهان بسیار فراتر است.	هر دو منظم و هدف دارند.

۵۵. منظور از شناخت اولیه خداوند، کدام گزینه است؟

۱) درک حضور خدا بر اساس فطرت خویش (۲) تفکر درباره نیازمند بودن جهان به خدا در پیدایش

پاسخ: (درک حضور خدا بر اساس فطرت خویش)

۵۶. چرا انسان ها نمی توانند به «ذات و چیستی خداوند متعال» پی ببرند؟ توضیح دهید.

پاسخ: زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. ذهن ما محدود، ذات و حقیقت خداوند نامحدود است پس نمی توانیم به ذات نامحدود خداوند احاطه یابیم و او را بشناسیم.

درس دوم : یگانه پی همتا

۱. مهمترین اعتقاد دینی و سرلوحه دعوت همه پیامبران است.

پاسخ: توحید و یکتا پرستی

۲. مانند در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن می بخشد.

پاسخ: توحید - روحی - حیات و معنا

۳. فقط احکام فردی مؤمنان در قرآن بر مدار توحید قرار گرفته است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، احکام فردی و اجتماعی هر دو بر مبنای توحید قرار گرفته است

۴. امام علی (ع) به ترتیب چه چیزی را مایه ی «عزت» و «افتخار» خود می داند؟

پاسخ: بنده خدا بودن - خدا پروردگار انسان بودن

۵. مهم ترین اعتقاد دینی مسلمانان چیست؟

پاسخ: توحید

۶. دو مورد از ویژگی های توحید را بنویسید.

پاسخ: سرلوحه ی دعوت پیامبران است - بدون توحید اعتقاد دیگری فایده ندارد

۷. اگر بگوییم «حق هر گونه تصرف و تغییر از آن خداست» به کدام مرتبه از توحید اشاره کردیم؟

پاسخ: توحید در ولایت

۸. جمله « لا إله إلا الله » به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد و گفتن آن چه ثمره ای دارد؟

پاسخ: جامع همه ابعاد توحید - با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شود و دفاع از حقوق او بر مسلمانان واجب می شود و در زمره ی برادران و خواهران دینی قرار می گیرد.

۹. منظور از توحید در این است که مخلوقات، جز به اجازه ی خداوند نمی توانند در جهان تصرف کنند.

پاسخ: ولایت

۱۰. از آن جا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست. (درست / نادرست)

پاسخ: درست – توحید در ولایت معلول و نتیجه ی توحید در مالکیت است.

۱۱. آیه ی شریفه ی « قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ... »، «خدا آفریننده ی هر چیزی است» به کدام مرتبه ی توحید اشاره می کند؟

پاسخ: توحید در خالقیت

۱۲. مراتب توحید یا شرک را در آیه ی شریفه ی « وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ... » مشخص کنید.

پاسخ: توحید در مالکیت

۱۳. بازتاب و نتیجه ی اعتقاد به آیه ی « مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا » کدام یک از مراتب توحید است؟

پاسخ: توحید در ربوبیت (توجه کنید بازتاب توحید در ولایت، توحید در ربوبیت است.)

۱۴. پرستش و اطاعت خداوند به عنوان تنها مبدأ و خالق جهان بیانگر توحید در خالقیت است.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، پرستش مربوط به توحید در عبادت است نه اعتقاد

۱۵. آیه شریفه ی « مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا » به کدام مرتبه ی توحید اشاره دارد؟

پاسخ: توحید در ولایت

۱۶. آیه شریفه ی « قُلْ أُغَيِّرَ اللَّهُ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ... » بیانگر کدام مرتبه ی توحید است؟

پاسخ: توحید در ربوبیت

۱۷. چرا خداوند تنها خالق جهان است و در این کار شریکی ندارد؟

پاسخ: این تصور که چند خدا وجود دارد و هرکدام خالق بخشی از جهان اند یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده اند، معنای آن است که هر کدام از آن ها ناقص و محدود هستند و به تنهایی نمی توانند جهان را خلق کنند؛ پس تصور چندخدایی صحیح نیست.

۱۸. توحید در مالکیت و توحید در خالقیت را تعریف کنید.

پاسخ: توحید در مالکیت یعنی از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک جهان نیز است زیرا هر کسی چیزی را پدید می آورد مالک آن نیز هست..

توحید در خالقیت یعنی معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

۱۹. در اسلام بدون اعتقاد به هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.

پاسخ: توحید

۲۰. اگر کسی معتقد باشد این جهان را چند خدا آفریده است، دچار شرک در شده است.

پاسخ: خالقیت

۲۱. این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند، به معنای آن است که هر کدام از آن ها و هستند.

پاسخ: محدود - ناقص

۲۲. شرک در ولایت یعنی اعتقاد به این که علاوه بر خداوند در کنار او دیگرانی نیز هستند که تدبیر جهان را به عهده دارند. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، تعریف شرک در ربوبیت آمده است

۲۳. از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، پس تنها جهان هم هست.

پاسخ: ولی و سرپرست

۲۴. توحید را تعریف کنید.

پاسخ: به معنای اعتقاد به خدای یگانه؛ یعنی خدا بی همتاست و شریکی ندارد. (اصل و حقیقت توحید)

۲۵. اصطلاح ربّ به چه معناست؟

پاسخ: مالک و صاحب اختیاری که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست.

۲۶. ربوبیت باغبان و کشاورز چه معنایی دارد؟

پاسخ: ربوبیت باغبان و کشاورز به این معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

۲۷. از شرایط پذیرش توحید در ربوبیت این است که هرگونه اثرگذاری از انسان را سلب کنیم.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، توحید در ربوبیت نفی اثرگذاری انسان نیست.

۲۸. معنی ولی بودن پیامبر (ص) برای انسان ها چیست؟

پاسخ: ایشان واسطه ی ولایت خداوند و رساننده ی فرمان های خداوند است.

۲۹. از آن جا که خدا تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها هستی اوست.

پاسخ: رب

۳۰. هر یک از عبارات قسمت «الف» با کدام یک از مراتب توحید در قسمت «ب» ارتباط دارد؟

ب	الف
(۱) توحید در ربوبیت	الف) خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.
(۲) توحید در مالکیت	ب) مخلوقات فقط به اذن خدا در جهان تصرف می کنند.
(۳) توحید در خالقیت	ج) تدبیر و پرورش مخلوقات در دست پروردگار است.
(۴) توحید در ولایت	

پاسخ: الف ← ۳ ب ← ۴ ج ← ۱

۳۱. شرک در مالکیت نتیجه ی چیست؟

پاسخ: شرکت در خالقیت

۳۲. استدلال برای نادرست بودن شرک در خالقیت چگونه است؟

پاسخ: در تصور وجود چند خدا که هر کدام خالق بخشی از جهان اند یا با همکاری یکدیگر جهان را آفریدند

هرکدام از آنها محدود و ناقص اند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند در اینصورت هریک از خدایان مذکور کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می شوند و دیگر چند خدا نیستند پس تصور چندخدایی

صحیح نیست

۳۳. شرک به معنای برای خداست.

پاسخ: شریک قرار دادن

۳۴. معنی شرک در مالکیت چیست؟

پاسخ: اعتقاد به این که در کنار خداوند دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند.

۳۵. اگر کسی در کنار خداوند برای دیگران هم در تدبیر استقلال قائل شود، دچار چه نوع شرکی شده است؟

پاسخ: شرک در ربوبیت

۳۶. آیه ی شریفه ی « لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا » در مورد کدام شرک به انسان ها هشدار می دهد؟

پاسخ: شرک در ولایت

۳۷. آیه ی شریفه ی « قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ » به کدام نوع توحید اشاره دارد؟

پاسخ: اصل توحید

۳۸. اگر دیگرانی را به جز خداوند دارای حق تصرف در جهان بدانیم، دچار شرک در شده ایم.

پاسخ: ولایت

۳۹. چگونه امکان داشت برای خداوند شریکانی قرار داد؟

پاسخ: اگر آن شریکان، مخلوقاتی برای خود داشتند

۴۰. تدبیر مستقل امور در جهان به معنی کدام شرک است؟

پاسخ: شرک در ربوبیت

۴۱. قرآن دلیل ناتوانی خدایان دیگر که از سوی مشرکان در نظر گرفته شده اند را چه می داند؟

پاسخ: اختیار سود و زیان خود را ندارند

۴۲. شریک قرار دادن در در جهان سبب شرک در ولایت می شود.

پاسخ: حق سرپرستی و تصرف

۴۳. عقیده به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) موجب شرک است.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، در صورتی شرک است که آن توانایی را از خود آن ها بدانیم

۴۴. اعتقاد به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان ها در چه صورت عین توحید است؟

پاسخ: در صورتی که این توانایی را از خدا بدانیم نه از خود آن ها

۴۵. عقیده به توانایی اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان در چه صورت موجب شرک است؟

پاسخ: در صورتی که این توانایی را از خود آن ها بدانیم نه از خداوند

۴۶. آیا توسل به پیامبران و معصومین (ع) برای اجابت خواسته ها موجب شرک است؟ توضیح دهید

پاسخ: خیر، زیرا درخواست از اولیای الهی دین هنگامی موجب شرک است که توانایی را از خود آن ها و مستقل از خدا بدانیم؛ در غیر این صورت درخواست کمک از آن ها به اذن خداوند عین توحید است مثل شفابخشی دارو

۴۷. پیامبر (ص) و اولیای دین واسطه ی برای درخواست انسان ها هستند.

پاسخ: غیرمادی

۴۸. در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟

پاسخ: اگر غیر از خدا، کسی یا چیزی، توانایی خلق کردن را داشت یا اختیار نفع و ضرر خود را داشت.

۴۹. کسی که اختیار سود و زیان نمی تواند دیگران باشد.

پاسخ: خودش را ندارد - سرپرست و ولی

۵۰. کدام گروه و تفکر هر نوع درخواستی از پیامبر (ص) و اولیای دین را شرک می داند؟

پاسخ: تکفیری ها

۵۱. چه هنگامی ممکن بود انسان در شناخت خدا دچار تردید شود؟

پاسخ: اگر شریکانی که برای خدا قرار داده بودند، مثل خداوند آفرینشی داشتند، ممکن بود آفرینش بر مشرکان مشتبه شود

۵۲. مراجعه به پزشک شرک نیست بلکه عمل به است و درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید است.

پاسخ: قانون الهی - منافاتی ندارد.

۵۳. رابطه ی علیت در جهان از کجا آمده است؟

پاسخ: خداوند رابطه ی علیت را قرار داده است.

۵۴. از آنجا که خداوند رابطه ی علیت را میان پدیده های جهان حاکم کرده است دعا سبب آمرزش و موجب دفع بلا و موجب افزایش طول عمر است. پاسخ: صدقه - صلح رحم

۵۵. آیا درخواست از اولیای الهی (علیه السلام) در برآوردن حاجات انسان، با توحید منافات دارد؟ توضیح دهید.

پاسخ: خیر، درخواست از اولیای الهی، مثل درخواست از پزشک است و اولیای دین به واسطه ی اسباب غیرمادی و با اذن خداوند خواسته ها را اجابت می کنند. پس استفاده از قانون الهی و عین توحید است.

۵۶. درخواست دعا از پدر و مادر برای سعادت مندی فرزندان در چه صورتی موجب شرک است؟

پاسخ: در صورتی که این توانایی را از خود آن ها بدانیم، نه از خداوند.

۵۷. عبارت قرآنی «... أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ/یا برای خدا شریکانی قرار دادند که [آن شریکان هم] مثل خدا آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است.» در تضاد با کدام مرتبه توحید است؟

پاسخ: توحید در خالقیت

۵۸. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

اعتقاد به توحید در ربوبیت به معنای نادیده گرفتن نقش و اثر انسان و سایر موجودات است.

پاسخ: غلط

۵۹. مرز توحید و شرک در توانایی برآوردن حاجات انسان توسط دیگران، کجاست؟

پاسخ: اگر این توانایی‌ها را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم شرک است اما اگر این توانایی‌ها را صرفاً از خدا و به اذن او بدانیم، عین توحید است.

درس سوم: توحید و سبک زندگی

۱. مفهوم بیت زیر چیست؟

«بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد»

پاسخ: انتخاب سبک زندگی توحیدی و رسیدن به سعادت

۲. نکته های مهم انتخاب سبک زندگی چیست؟

پاسخ: باید براساس فکر و به دور از احساسات باشد. - دارای دلیل محکم و عقل پسند باشد.

۳. سبک زندگی توحیدی ریشه در چه چیزی دارد؟

پاسخ: ریشه در جهان بینی توحیدی

۴. هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه های خاصی داشته و از ویژه ای سرچشمه می گیرد.

پاسخ: جهان بینی

۵. انتخاب سبک زندگی باید به دور از احساسات باشد و دلیلی از آن حمایت کند.

پاسخ: محکم و عقل پسند

۶. مهم ترین عامل در تعیین اهداف انسان، اعمال اوست. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، مهم ترین عامل، افکار و اعتقادات انسان است.

۷. هر فردی متناسب با خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب می کند و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

پاسخ: اعتقادات

۸. سبک زندگی توحیدی ثمره ی کدام مراتب توحید است؟

پاسخ: توحید در خالقیت - توحید در ربوبیت.

۹. چند مورد از نمونه های توحید عملی از سخنان جعفر بن ابی طالب در حضور نجاشی، پادشاه حبشه، بنویسید.

پاسخ: پرستیدن خدای یگانه - امانتداری - نهی از خوردن مال یتیم - پرداخت زکات - برپایی نماز

۱۰. مهم ترین عامل در ، افکار و اعتقادات انسان است.

پاسخ: تعیین هدف ها و رفتارها .

۱۱. این که فردی سعادت را در کسب ثروت بداند و زندگی خود را صرف آن کند، بیانگر چه موضوعی است؟

پاسخ: افکار و اعتقادات انسان، مهم ترین عامل در تعیین عطف ها و رفتارهای اوست

۱۲. با توجه به آیه ی شریفه ی «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» راه درست زندگی کدام است؟

پاسخ: عبادت کردن خداوند.

۱۳. گام برداشتن در مسیر توحید عملی چگونه انجام می گیرد؟

پاسخ: با اطاعت کردن از خداوند در زندگی.

۱۴. انواع توحید را در عبارت شریفه ی «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ» مشخص نمایید.

پاسخ: توحید در ربوبیت - توحید عملی (عبادی).

۱۵. از دیدگاه انسان موحد در بُعد فردی، دشواری زندگی نشانه ی چیست؟

پاسخ: بستری برای رشد و شکوفایی انسان

۱۶. هر کسی که از فرمان های خدا اطاعت کند، گام در مسیر گذاشته است.

پاسخ: توحید عملی.

۱۷. کسی که توحید عملی را پذیرفته است، در زندگی خود چه تلاشی را در پی می گیرد؟

پاسخ: تلاش می کند از دایره ی فرمان های خدا خارج نشود.

۱۸. تأثیر ایمان در هر شخص متناسب با چیست؟

پاسخ: درجه ی ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی.

۱۹. چرا انسان موحد همواره انسانی امیدوار است؟

پاسخ: زیرا از نظر انسان موحد هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند.

۲۰. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و آن را معبود خود قرار دهد، گرفتار چه شرکی شده است؟

پاسخ: شرک عملی.

۲۱. چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و پایدار و برخوردار از آرامش روحی است؟

پاسخ: زیرا زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست.

۲۲. اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت های مادی باشد، دچار چه شرکی شده است؟

پاسخ: شرک عملی.

۲۳. شرک عملی را تعریف کنید.

پاسخ: اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت بیرون) باشد.

۲۴. آیه ی شریفه ی «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا» ناظر به توحید یا شرک در کدام بعد فردی یا اجتماعی است؟

پاسخ: شرک عملی در بُعد فردی.

۲۵. این حدیث امیر مؤمنان علی (ع) که فرمود: «... شما در برابر همه ی این ها حتی سرزمین ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید» به چه جنبه ای از توحید عملی اشاره دارد و بیانگر چیست؟

پاسخ: توحید عملی در بُعد فردی و بیانگر آن است که انسان موحد خود را در برابر مخلوقات جهان مسئول می داند.

۲۶. بیت «سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می رود ارادت اوست» به چه ویژگی انسان موحد اشاره دارد؟

پاسخ: انسان موحد باور دارد دشواری های زندگی نشانه ی بی مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

۲۷. آیه ی شریفه ی «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ.....» به کدام یک از انواع بت ها اشاره دارد؟

پاسخ: بت درون.

۲۸. امام علی (ع) انسان ها را در مقابل چه چیزهایی مسئول می دانستند؟

پاسخ: بندگان خدا، شهرها و آبادی ها.

۲۹. شخصیت انسان موحد و مشرک را از جهت داشتن آرامش روحی با یکدیگر مقایسه کنید.

پاسخ: انسان موحد شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است، اما انسان مشرک، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد، زیرا در برابر امیال نفسانی تسلیم است.

۳۰. تسلیم بودن در برابر امیال انسانی باعث می شود شخص درون و شخصیتی داشته باشد.

پاسخ: ناآرام - ناپایدار.

۳۱. انسانی که گرفتار شرک عملی شده، از درونی آرام و شخصیت پایدار برخوردار است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، انسان مشرک درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد.

۳۲. نتیجه ی تسلیم بودن در برابر امیال انسانی و فرمان پذیری از طاغوت را با ذکر دلایل آن بنویسید.

پاسخ: تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت باعث می شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته ی جدیدی جلوی روی او قرار می دهد و از سوی دیگر، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدیدی می کشانند.

۳۳. آیه ی شریفه ی « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ... » به چه شخصی اشاره دارد؟

پاسخ: کسی که از روی تردید، فقط به زبان خداوند را هنگام وسعت و آسودگی بندگی و عبادت می کند.

۳۴. براساس آیه ی شریفه ی « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ » شخصی که خداوند را براساس تردید عبادت می کند، چه ویژگی دارد؟

پاسخ: اگر خیری به او رسد، دلش آرام می گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا روی گردان می شود.

۳۵. با توجه به آیه ی شریفه ی « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ ... »

نتیجه ی پرستیدن خداوند از روی تردید چیست؟

پاسخ: در دنیا و آخرت زیان می بیند که همان زیان آشکار است.

۳۶. عوامل ناپایداری شخصیت و ناآرامی درون چیست؟

پاسخ: تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی - فرمان پذیری از طاغوت.

۳۷. پرستیدن خداوند از روی تردید در آیات قرآن به چه چیزی تشبیه شده است؟

پاسخ: پرستیدن خداوند بر یک جانب و کناره ای

۳۸. در چه صورتی یک جامعه توحیدی است؟

پاسخ: هنگامی که حاکم آن جامعه براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده، داشته باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد

۳۹. میان بعد فردی و اجتماعی توحید عملی چه رابطه ای وجود دارد؟

پاسخ: رابطه ی دوسویه و متقابل. هر قدر که مردم به سمت توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد. هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.

۴۰. جامعه ای که از تفرقه و تضاد دوری کند و به سوی حرکت کند، جامعه ی توحیدی است.

پاسخ: وحدت و هماهنگی

۴۱. جامعه ی توحیدی با اجرای فرمان های خدای یگانه به صورت جامعه ای در می آید.

پاسخ: عدالت گستر.

۴۲. مطابق آیه ی شریفه ی « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ » جامعه ی توحیدی چه کسانی را دوست نمی گیرد؟

پاسخ: کسانی که با خداوند و مسلمانان دشمنی می ورزند.

۴۳. اگر در جامعه، همه تمایلات و خواسته های خود را دنبال کنند، جامعه شرک آلود است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۴. نتیجه ی وجود تفرقه و تضاد در جامعه ی شرک آلود چیست؟

پاسخ: امکان رشد و تعالی از بین می رود.

۴۵. معنی بعد اجتماعی توحید چیست؟

پاسخ: همه ی ارکان جامعه (سیاسی، اقتصادی و فرهنگ) در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از او باشد.

۴۶. جامعه ی توحیدی حکومت چه کسانی را نمی پذیرد؟

پاسخ: کسانی که خداوند به آنان حق حکومت نداده است.

۴۷. عبارت شریفه ی « وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ... » به عبادت چه کسانی اشاره دارد؟

پاسخ: افرادی که خدا را بر یک جانب و کناره ای عبادت و بندگی می کنند (تردید و شک دارند).

۴۸. با تدبیر در آیه ی شریفه ی « إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ... » بنویسید چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟

پاسخ: زیرا خداوند ربّ جهان است و پروردگار جهان شایسته ی ستایش و عبادت است.

۴۹. از نظر انسان موحد، هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۰. انسان موحد حتی به حیوانات آسیب نمی رساند، بلکه به ادامه ی بقا و زندگی آن ها کمک می کند.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۱. بُعد اجتماعی توحید به معنی قرارگرفتن همه ی ارکان جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۲. میان بعد فردی و اجتماعی توحید عملی رابطه ی وجود دارد.

پاسخ: متقابل (دوسویه).

۵۳. قرار گرفتن همه ی ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از او، مربوط به توحید در بُعد است.

پاسخ: اجتماعی.

۵۴. با توجه به مباحث توحید و شرک، کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت های بیرون) مصداق است.

پاسخ: شرک عملی در بُعد فردی.

۵۵. چرا انسان موحد شخصیتی ثابت و پایدار دارد و از آرامش روحی برخوردار است؟

پاسخ: چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست.

۵۶. ریشه ی شرک و بت پرستی جدید چیست؟

پاسخ: پیروی از هوای نفس و بت های درون.

۵۷. اگر کسی به هوای نفس و بت درون دل بسپارد، گرفتار چه نوع شرکی شده است؟

پاسخ: شرک عملی در بُعد فردی.

۵۸. چه رابطه ای میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی وجود دارد؟ توضیح دهید.

پاسخ: رابطه ی متقابل (دوسویه) وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرند؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.

۵۹. شرک عملی در بُعد فردی را توضیح دهید.

پاسخ: اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت بیرون) برآید، چنین شخصی دچار شرک عملی در بُعد فردی شده است.

۶۰. روح و محور زندگی دینی و روح و محور زندگی ضد دینی است.

پاسخ: توحید - شرک

۶۱. انسانی که محیط زیست را تخریب می کند، دچار چه نوع شرکی شده است؟

پاسخ: شرک در مالکیت.

۶۲. جوامع ثروتمند با گفتن «انا ربکم الاعلی» چگونه شرک در ربوبیت را در جهان نشان می دهند؟

پاسخ: با تصمیم گرفتن در مورد جوامع فقیر.

۶۳. ریشه ی شرک امروزه ی جهان مدرن چیست؟

پاسخ: شرک در مالکیت.

۶۴. تصرف بدون در نظر گرفتن نظر مالک حقیقی جهان، چگونه شرکی است؟

پاسخ: شرک در ولایت.

۶۵. نتیجه ی از بین رفتن ارکان رشد و تعالی در جامعه چیست؟

پاسخ: انسان های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار خواهند گرفت.

۶۶. نتیجه ی سرگرم شدن به امور دنیوی برای انسان ها چیست؟

پاسخ: خداوند در قلب آن ها جایگاهی ندارد و جایی برای خلوت انس با خداوند ندارند.

۶۷. بت های جدید انسان ها کدام اند؟

پاسخ: هوی و هوس انسان و آن چه و آن کس که او را به این هوی و هوس می رساند، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره و اینترنت.

۶۸. ابزارهای جدید و مدرن چه نتیجه ای برای انسان به دنبال دارند؟

پاسخ: غفلت و دوری از خداوند.

۶۹. فراموشی خداوند سبب می شود زینت دنیا و شهوات جای لذت مناجات را بگیرد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۷۰. انسان با توجه به جنبه ی توحید فردی به تنهایی خود را به سعادت برساند.

پاسخ: نمی تواند.

۷۱. چرا موحد واقعی، انسانی امیدوار و در برابر مشکلات صبور است؟ توضیح دهید.

پاسخ: انسان موحد هیچ حادثه‌ای را در جهان بی حکمت نمی‌داند، گرچه حکمت آن را نداند. از همین رو او همواره انسانی امیدوار است

در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آن‌ها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست

درس چهارم : فقط برای تو

۱. باید از حریم دل پاسبانی کنیم تا آفتِ شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای خدا انجام شود.
(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲. آیه ی شریفه ی « قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ... » بیانگر کدام موضوع مربوط به توحید است؟
پاسخ: اخلاص داشتن برای خداوند و قیام برای او.

۳. هدف خلقت انسان است.

پاسخ: تقرب به خداوند.

۴. آیه ی شریفه ی «بگو همانا نماز و عبادت هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست» بیانگر چه موضوعی است؟
پاسخ: پرستش خالصانه ی خداوند و اخلاص.

۵. با توجه به آیه ی « وَ أَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ » ، راه سعادت انسان چیست؟
پاسخ: پرستش خالصانه ی خداوند.

۶. این حدیث پیامبر (ص) که فرمود: «راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است» به چه موضوعی اشاره دارد؟

پاسخ: احتمال انحراف برای کسی که راه توحید را انتخاب کرده است، همواره وجود دارد.

۷. تقرب به خداوند بدون به دست نمی آید.

پاسخ: تلاش خود انسان.

۸. انسان همواره بر سر کدام دوراهی قرار دارد؟

پاسخ: بندگی خدا و بندگی هوای نفس و شیطان.

۹. خداوند در قرآن می فرماید که از انسان پیمان گرفته است تا شیطان را نپرستد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۱۰. نیت عمل در حکم آن و شکل عمل در حکم آن است.

پاسخ: روح - کالبد (جسم).

۱۱. حدیث « فاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ وَ فاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ » ، شرط قبولی اعمال را در چه چیز می داند؟

پاسخ: داشتن اخلاص (نیت الهی یا خالص).

۱۲. مراتب داشتن اخلاص چه اثری دارد.

پاسخ: هر قدر اخلاص بالاتر باشد، عمل ارزشمندتر است.

۱۳. این حدیث پیامبر (ص) که فرمود: «مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می کنند» بیانگر چیست؟

پاسخ: انسان باید تلاش کند تا عمل خود را روز به روز برای خداوند خالص تر کند.

۱۴. حدیث « نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ » به کدام مورد اشاره دارد؟

(۱) ارزش نیت (۲) جان عمل

پاسخ: گزینه «۱»، ارزش نیت.

۱۵. مطابق حدیث « فاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ... » ، چرا انجام دهنده ی کار خیر از آن کار بهتر است؟

پاسخ: زیرا انجام دهنده ی کار خیر دارای نیت خیر است و به همین دلیل دارنده ی نیت خیر از خود عمل خیر ارزشمندتر است.

۱۶. معنای لغوی اخلاص چیست؟

پاسخ: اخلاص یعنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن.

۱۷. اخلاص در کاربرد دینی چه معنی دارد؟

پاسخ: شخص عملش را فقط برای رضای خدا و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

۱۸. عمل بدون نیت هم قابل قبول است، البته ثواب کم تری دارد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، عمل بدون نیت کالبد بی جانی بیش نیست.

۱۹. نیت خالص در عمل انسان به کدام حُسن اشاره دارد؟

پاسخ: حسن فاعلی.

۲۰. حُسن فعلی بدین معناست که انجام دهنده ی کار دارای نیت الهی باشد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، حسّ فعلی مربوط به عمل است، نه نیت شخص انجام دهنده.

۲۱. حُسن فاعلی بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، حسّ فاعلی مربوط به نیت شخص انجام دهنده است، نه عمل.

۲۲. هر عبادتی که از جهت کیفیت و کمیّت مطابق دستور خداوند انجام گیرد، دارای کدام حُسن است؟

پاسخ: حسن فعلی.

۲۳. تلاش برای انجام دادن کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است، دارای کدام حُسن است؟

(۱) فاعلی (۲) فعلی

پاسخ: گزینه ی «۲»، فعلی.

۲۴. در هر یک از موارد زیر، وجود حسن فاعلی یا حسن فعلی را مشخص کنید.

الف) انجام ندادن مبطلات روزه از اذان صبح تا اذان مغرب به نیت سلامتی بدن

ب) اقامه ی نماز برای رضایت الهی بدون طهارت

پاسخ: الف) حسن فعلی دارد، اما حسن فاعلی ندارد.

ب) حسن فاعلی دارد، اما حسن فعلی ندارد.

۲۵. اصطلاح رو به رو را تعریف کنید. «حُسن فاعلی»

پاسخ: بدین معناست که انجام دهنده ی کار، دارای نیت الهی باشد.

۲۶. هر عملی باید دو حسن داشته باشد: حسن فعلی و

پاسخ: حسن فاعلی.

۲۷. اگر عملی مشمول ریا باشد، یعنی کدام حسن را در خود نداشته است؟

پاسخ: حسن فاعلی.

۲۸. برای تقویت اخلاص از راه های افزایش شناخت خدا، خوب است ساعاتی را صرف در آیات الهی

کنیم.

پاسخ: تفکر.

۲۹. برای این که معرفت به خدا، موجب افزایش درجه ی اخلاص شود، چه اقدامی لازم است؟

پاسخ: خوب است ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه های الهی کنیم.

۳۰. هر قدر معرفت ما به خداوند بیشتر شود، به افزایش درجه ی اخلاص کمک خواهد کرد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۳۱. در چه صورت انسان با تصور انجام کار خیر دچار گناهان بزرگ می شود؟

پاسخ: در صورت عدم آگاهی و معرفت به انجام کار.

۳۲. مطابق شعر «مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا، چه سود» چرا انسان ها آیات الهی را در نمی یابند؟

پاسخ: به دلیل غفلت و بستن چشم اندیشه به روی جهان.

۳۳. میان ایمان به خدا و شناخت خداوند پیوند محکمی برقرار است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۳۴. عمل براساس بسیار ارزشمند تر و مقدس تر از عملی است که فاقد آن باشد.

پاسخ: معرفت و آگاهی.

۳۵. شعر «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار» به چه چیزی اشاره دارد؟

پاسخ: افزایش معرفت به خداوند، افزایش درجه ی اخلاص را در پی دارد.

۳۶. چه هنگامی کار خیر می تواند منجر به گناهان بزرگ شود؟

پاسخ: وقتی انسان های نادان به تصور انجام کار خیر، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.

۳۷. پیام این حدیث امیرالمؤمنین علی (ع) «فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ وَفَاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ» در رابطه با اخلاص چیست؟

پاسخ: عملی با اخلاص است که دارای حُسن فاعلی باشد و حُسن فاعلی مقدم بر حُسن فعلی است.

۳۸. آیه ی شریفه ی «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَأَحَدَةٍ» به کدام موضوع اشاره دارد؟

پاسخ: بیانگر اخلاص و انجام کارها برای خداوند است.

۳۹. براساس معارف دینی، شیطان اقرار کرده است توانایی فریب مؤمنان با اخلاص را ندارد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۰. شیطان خود اقرار کرده است توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را دارد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، شیطان توانایی فریب مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۴۱. حسن فاعلی بدین معناست که کار به درستی و به همان صوتری که خدا فرمان داده است، انجام شود.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، این تعریف مربوط به حُسن فعلی است.

۴۲. انجام کار به درستی و مطابق فرمان الهی، بیانگر حسن و دارای نیت الهی بودن، بیانگر حسن

..... است.

پاسخ: فعلی – فاعلی.

۴۳. قصد و نیت به منزله ی عمل و شکل عمل به منزله ی آن کار است.

پاسخ: روح – کالبد و جسم.

۴۴. کدام یک از راه های تقویت اخلاص است؟

(۱) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او (۲) دستیابی به درجاتی از حکمت

پاسخ: گزینه ی «۱».

۴۵. حُسن فاعلی در انجام عمل به چه معناست؟

پاسخ: یعنی کارهای خود را همان طور که خدا دستور داده است، انجام دهیم.

۴۶. کمک به افراد نیازمند باری مشهورشدن، کدام یک از حُسن فعلی یا فاعلی را ندارد؟

پاسخ: حُسن فاعلی ندارد و ریا است.

۴۷. حُسن فعلی را تعریف کنید.

پاسخ: حُسن فعلی: انجام عمل به درستی و همان گونه که خدا فرمان داده است.

۴۸. از راه های تقویت اخلاص، «راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او» را شرح دهید.

پاسخ: نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری جُستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می کند، محبت او را در قلب تقویت می سازد و انسان را از کمک های الهی بهره مند می نماید.

۴۹. از میوه های درخت اخلاص، «دستیابی به درجاتی از حکمت» را توضیح دهید.

پاسخ: حکمت، به معنی علم محکم و استوار و به دور از خطا است که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزش ها و تباهی ها می شود.

انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن بینی می رسد که می تواند در شرایط پیچیده و سخت، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

۵۰. دو مورد از راه های تقویت اخلاص را فقط نام ببرید.

پاسخ: (۱) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند

(۲) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

(۳) دوی از گناه و تلاش برای انجام واجبات.

۵۱. دو مورد از میوه های درخت اخلاص را بنویسید.

پاسخ: (۱) دستیابی به درجاتی از حکمت (۲) نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان.

۵۲. نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و طلب یاری از او برای تقویت اخلاص، غفلت از خداوند را کم می کند. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۳. در میان اعمال واجب..... تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد و ارتباط دقیقی میان و اخلاص برقرار است.

پاسخ: روزه - ایمان به خدا

۵۴. تقویت محبت الهی در قلب انسان از ثمرات چیست؟

پاسخ: راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او.

۵۵. علم استوار و به دور از خطا را چه می نامند؟

پاسخ: حکمت.

۵۶. شیطان خود اقرار کرده توانایی فریب دادن چه کسانی را ندارد؟

پاسخ: توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۵۷. راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او، چگونه موجب تقویت اخلاص می شود؟

پاسخ: نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می کند، محبت او را در قلب تقویت می سازد و انسان را از کمک های الهی بهره مند می نماید.

۵۸. دامی که شیطان برای کشاندن حضرت یوسف (ع) به گناه و فساد گسترده بود، کدام است؟

پاسخ: تحریک هوس های زودگذر انسان.

۵۹. دیدار محبوب حقیقی و تقرب به خداوند، از جمله کدام میوه های درخت اخلاص است؟

پاسخ: دریافت پاداش های وصف نشدنی.

۶۰. مقام قرب الهی برای پیشوایان دین چگونه میسر شده است؟

پاسخ: از راه بندگی خالصانه ی خداوند.

۶۱. گرفتاری در دام هوس ها تنها زندگی آخرت را نابود می کند. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست؛ گرفتاری در دام هوس، دنیا و آخرت را نابود می کند.

۶۲. مقاومت در برابر شبکه های مجازی ناسالم و گروه ها و دسته های منحرف چگونه امکان پذیر است؟

پاسخ: با روی آوردن به خداوند و پذیرش خالصانه ی فرمان های او.

۶۳. شیطان امروزه چگونه می خواهد انسان ها را به گناه بکشد؟

پاسخ: با تحریک کردن هوس های زودگذر.

۶۴. مقاومت در برابر دام های شیطان، نیازمند پذیرش فرمان های خداست.

پاسخ: خالصانه.

۶۵. تعبیر امیر مؤمنان از تقرب به خداوند چیست؟

پاسخ: نهایت آرزوی عارفان، دوست دل های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان.

۶۶. اولیای دین و رسول خدا (ص) چگونه مقام قرب و نزدیکی، محبوب را به دست آوردند؟

پاسخ: از راه بندگی خالصانه.

۶۷. مفهوم بیت زیر را توضیح دهید.

«مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پر نور و دیده نابینا، چه سود»

پاسخ: اگر کسی دچار غفلت شود و چشم اندیشه را به روی جهان ببندد، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.

۶۸. بیت زیر مربوط به کدام ثمره ی اخلاص است؟

« برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه »

پاسخ: نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان

۶۹. درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با(ص/غ) مشخص کنید.

به جا آوردن نماز صبح به صورت دو رکعت و قبل از طلوع آفتاب بدون نیت الهی، دارای حُسن فاعلی است.

پاسخ: غلط

۷۰. «سوزاننده درخت اخلاص» و «عامل ارزشمندی یک عمل»، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

(۱) تمایلات دانی-راز و نیاز با خداوند (۲) گناه-معرفت و آگاهی

پاسخ: گزینه ۲ (گناه-معرفت و آگاهی)

۷۱. بیت «برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه»، بیانگر کدام میوه درخت اخلاص است؟

پاسخ: نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان

درس پنجم: قدرت پرواز

۱. این که مخلوقات در اداره ی جهان شریک خداوند نیستند، بیانگر کدام یک از مراتب توحید است؟

(۱) توحید در مالکیت (۲) توحید در ربوبیت

پاسخ: گزینه «۲»، توحید در ربوبیت.

۲. نتیجه توحید در ربوبیت چیست. (۲ مورد)

پاسخ: (۱) مخلوقات در اداره ی جهان شریک خداوند نیستند.

(۲) همه ی موجودات، تحت اراده و تدبیر خداوند قرار دارند و به اذن او عمل می کنند.

۳. در رابطه با انسان و ربوبیت خداوند، چه چیز را باید درست توضیح داد؟

پاسخ: اختیار انسان.

۴. به اذن خداوند عمل کردن، بیانگر توحید در است.

پاسخ: ربوبیت.

۵. اختیار یک حقیقت است که هر انسانی آن را در خود می یابد.

پاسخ: وجدانی.

۶. مبنای تصمیم گیری های انسان و تضمین کننده ی سرنوشت او، همین اختیار محدودی است که دارد.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۷. کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می کند، در از آن بهره می برد.

پاسخ: عمل.

۸. معنی اختیار چیست؟

پاسخ: توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن.

۹. این شعر مولوی که می گوید: «گفت توبه کردم از جبر ای عیار / اختیار است، اختیار است، اختیار» بیانگر چیست؟

پاسخ: کسانی که حتی در سخن یا بحث اختیار را انکار می کنند، در عمل از آن بهره می برند.

۱۰. بیشتر اعمال انسان در اختیار و حیطة ی تصمیم گیر اوست. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، همه ی اعمال انسان در حیطة ی اختیار اوست.

۱۱. تعیین سرنوشت انسان در گرو چیست؟

پاسخ: اختیار محدود انسان.

۱۲. احساس رضایت یا پشیمانی یکی از شواهد وجود در انسان است.

پاسخ: اختیار.

۱۳. از نشانه های وجود اختیار در انسان، «تفکر و تصمیم» را توضیح دهید.

پاسخ: هر کدام از ما همواره تصمیم هایی می گیریم و برای این تصمیم ها ابتدا اندیشه می کنیم و جوانب آن را می سنجیم و سپس دست به عمل می زنیم. گاهی نیز دچار تردید می شویم که از میان چندین راه و چندین کار، کدام یک را انتخاب کنیم.

۱۴. بیت «هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟ / هیچ با سنگی عتابی کس کند؟» به کدام یک از شواهد وجود اختیار در انسان

اشاره دارد؟

پاسخ: مسئولیت پذیری.

۱۵. بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنیایی من دهم بد را سزا؟» نشانه ی کدام یک از شواهد اختیار است؟

پاسخ: مسئولیت پذیری.

۱۶. هر یک از عبارات قسمت «الف» با کدام یک از نشانه های اختیار در قسمت «ب» ارتباط دارد؟

ب
۱) مسئولیت پذیری
۲) تفکر و تصمیم
۳) احساس رضایت و پشیمانی
۴) احساس رضایت

الف
الف) دچار شک و تردید شدن در انتخاب
ب) افسوس خوردن از انجام کارهای اشتباه
ج) مستحق مجازات دانستن خود در عهدشکنی

ج ← ۱

ب ← ۳

پاسخ: الف ← ۲

۱۷. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

ب	الف
(۱) تفکر و تصمیم	الف) هیچ عاقل هر کلوخی را زند؟
(۲) مسئولیت پذیری	ب) این که فردا این کنم یا آن کنم
(۳) احساس رضایت یا پشیمانی	ج) گر نبودى اختيار اين شرم چيست؟

پاسخ: الف ← ۲ ب ← ۱ ج ← ۳

۱۸. مسئولیت پذیری یعنی چه؟

پاسخ: یعنی هر کدام از ما خود را مسئول کارهایمان می دانیم.

۱۹. احساس پشیمانی از یک کار چه چیزی را نشان می دهد؟

پاسخ: این که انسان توانایی ترک آن کار را داشته است.

۲۰. پیام آیه ی شریفه ی «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» چیست؟

پاسخ: انسان در انتخاب راه درست یا نادرست و استفاده از هدایت الهی و لطف او مختار است.

۲۱. ترجمه ی آیه ی شریفه ی «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا...» کامل کنید.

..... پس هر کس بینا شد به نفع خودش است؛

پاسخ: دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمده است - و هر کس کوردل گردد، به زیان اوست.

۲۲. این که در جهان هستی قضا و قدر حاکم است، به معنی قانونمندی جهان است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۳. آیه ی شریفه ی «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا...» به کدام یک از نشانه های

وجود اختیار اشاره دارد؟

پاسخ: مسئولیت پذیری.

۲۴.جهان زمینه ساز شکوفایی اختیار انسان است.

پاسخ: قانونمندی (تقدیرات) .

۲۵. این که خداوند به بندگان خود ظلم نمی کند و انسان در گروه اعمال خویش است، بیانگر کدام یک از نشانه های اختیار انسان است؟

پاسخ: مسئولیت پذیری.

۲۶. نتیجه ی پیش رفتن انسان در مسیر رشد و کمال چیست؟

پاسخ: رسیدن به جایی که جز خداوند کسی به عظمت آن آگاه نیست.

۲۷. خداوند در مقابل اعطای اختیار به انسان، از او چه چیزی خواسته است؟

پاسخ: برنامه ریزی برای زندگی و پیشروی در مسیر رشد و کمال.

۲۸. حاکم بودن قضا و قدر الهی در جهان چه معنایی دارد؟

پاسخ: قانونمند بودن جهان.

۲۹. مخلوقات جهان از چه جهت به تقدیر الهی و از چه جهت به قضای الهی وابسته هستند؟

پاسخ: مخلوقات از جهت اندازه، حدود و ویژگی و موقعیت زمانی و مکانی به تقدیر الهی وابسته هستند و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده ی الهی ایجاد می شوند، وابسته به قضای الهی هستند.

۳۰. مخلوقات جهان از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده ی الهی ایجاد می شوند، به وابسته اند.

(۱) قضای الهی (۲) تقدیر الهی

پاسخ: گزینه ی «۱»، قضای الهی.

۳۱. اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی موجودات، وابسته به قضای الهی است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، اندازه، حدود، ویژگی و موقعیت مکانی و زمانی مربوط به تقدیر الهی است، نه قضای الهی.

۳۲. موجودات جهان از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آنها را تعیین می کند، به تقدیر الهی وابسته اند. (درست / نادرست)

پاسخ: درست

۳۳. قانونمندی جهان به چه معناست؟

پاسخ: نه در نقشه ی جهان نقصی است و نه در اجرا و پیاده کردن آن.

۳۴. اصطلاح روبرو را تعریف کنید: «قضا»

پاسخ: به انجام رساندن، پایان دادن، حکم کردن و حتمیت بخشیدن.

۳۵. نه در نقشه ی جهان نقصی است و نه در اجرا و پیاده کردن آن. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۳۶. امکان بهره مندی از اختیار در کجا معنا دارد؟

پاسخ: فقط با زندگی در یک جهان قانونمند است که اختیار معنی دارد.

۳۷. تقدیر چیزی غیر از قانونمندی جهان است که وقتی به چیزی تعلق گرفت، هر قانون و نظمی را به هم می زند.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، تقدیر چیزی غیر از قانونمندی جهان نیست.

۳۸. پندار نادرست برخی از انسان ها از قدر و قضای الهی چیست؟ توضیح دهید.

پاسخ: آن ها تصور می کنند تقدیر چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می زند؛ در حالی که قدر و قضای الهی یعنی هر چیزی قاعده و مهندسی خاص خود را دارد.

۳۹. این سخن امیر مؤمنان علی (علیه السلام) که فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می برم»، به چه معناست؟

پاسخ: اعتقاد به قدر و قضا، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه ساز آن است.

۴۰. جهان آفرینش مجموعه ای از است که انسان باید با تشخیص درست، بهترین ها را انتخاب کند.

پاسخ: قدرها و قضاها ی الهی.

۴۱. این سؤال که «یا امیرالمؤمنین، آیا از قضای الهی می گیزی؟» بیانگر چه پنداری است؟

پاسخ: این برداشت نادرست که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم.

۴۲. نتیجه ی این که قدر و قضای الهی در جهان نباشد، چه خواهد شد؟

پاسخ: هیچ نظمی برقرار نمی شود و هیچ زمینه ای برای کار اختیاری پدید نمی آید.

۴۳. تقدیر همان قانونمندی جهان و نظم در آن است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۴. ویژگی قواعدی که جهان بر آن بنا شده است، چیست؟

پاسخ: این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره گیری است.

۴۵. اعتقاد به قضا و قدر عامل زمینه ساز انسان است.

پاسخ: تحرک و عمل.

۴۶. تقدیر الهی شامل چه چیزهایی می شود؟

پاسخ: تقدیر الهی شامل همه ی ویژگی ها، کیفیت ها و کمیت ها و روابط می شود.

۴۷. آیه ی شریفه ی «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» به کدام حقیقت اشاره دارد؟

پاسخ: اختیار انسان به عنوان یک حقیقت وجدانی

۴۸. آیه ی شریفه ی «وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ» کدام شاهد برای اختیار را نشان می دهد؟

پاسخ: مسئولیت پذیری

۴۹. وقتی از تقدیر سخن می گوئیم، منظور ما فقط تعیین طول، عرض، حجم، زمان و مکان موجودات است.

(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، تقدیر فقط این ها نیست.

۵۰. وجود اختیار و اراده در انسان، ناشی از اراده و خواست خداست. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۱. تقدیر به معنای اندازه گرفتن و قضا به معنی حتمیت بخشیدن است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۲. توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن که یکی حقیقت وجدانی است، نام دارد.

پاسخ: اختیار.

۵۳. زندگی در یک جهان، امکان بهره مندی از اختیار و انتخاب را به ما می دهد.

پاسخ: قانونمند.

۵۴. فعل اختیاری انسان در اراده و خواست الهی قرار دارد.

پاسخ: طول.

۵۵. چرا در نقشه ی جهان و اجرا و پیاده کردن آن نقص نیست؟

پاسخ: زیرا نقشه ی جهان با همه ی موجودات و ریزه کاری ها و ویژگی ها و قانون هایش از آن خدا و علم خداست (قدر) و اجرا و

پیاده کردن آن نیز به اراده ی خداست (قضا).

۵۶. مخلوقات جهان از چه جهت وابسته به تقدیر الهی و از چه جهت وابسته به قضای الهی هستند؟

پاسخ: مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی و موقعیت مکانی و زمانی آن‌ها را تعیین می‌کند، به تقدیر الهی وابسته هستند و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده‌ی الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته هستند.

۵۷. مشارکت چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر در پیدایش یک پدیده چه نام دارد؟ مثال بزنید

پاسخ: علل عرضی - مانند رویش گل که نیازمند باغبان، آب، خاک، خورشید... است.

۵۸. اصطلاح «اختیار» را تعریف کنید.

پاسخ: توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن که یک حقیقت وجدانی است را اختیار می‌گویند.

۵۹. چگونه می‌توان هم به قضا و اراده‌ی الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟

پاسخ: اختیار انسان ناشی از اراده و خواست الهی است؛ یعنی خداوند اراده کرده است که انسان مختار باشد؛ پس فعل اختیاری ما در طول اراده‌ی خداوند و قضای الهی است.

۶۰. چرا «احساس رضایت و پشیمانی» شاهدی بر وجود اختیار در ماست؟

پاسخ: این احساس رضایت نشانه‌ی این است که آن کار را از خود و نتیجه‌ی اراده و تصمیم عاقلانه‌ی خود می‌دانیم و احساس پشیمانی نشانه‌ی آن است که من توان ترک آن کار را داشته‌ام.

۶۱. از شواهد وجود اختیار در انسان، «مسئولیت‌پذیری» را شرح دهید.

پاسخ: هر کدام از ما خودمان را مسئول کارهای خود می‌دانیم. به همین جهت آثار و عواقب عمل خود را می‌پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده‌ایم، آن را جبران می‌کنیم.

۶۲. خداوند تقدیر انسان را این‌گونه قرار داده است که مختار باشد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۶۳. علل عرضی چگونه عمل می‌کنند؟

پاسخ: وقتی در پیدایش یک پدیده چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند.

۶۴. در علت‌های طولی، پیدایش پدیده را به کدام یک از عوامل می‌توان نسبت داد؟

پاسخ: در علت‌های طولی می‌توان به همه‌ی علت‌ها نسبت داد یا به هر عامل به صورت جداگانه.

۶۵. مجموعه عوامل مستقل در «پرورش گل» از کدام نوع علت است؟

پاسخ: علل عرضی.

۶۶. این اصطلاح را تعریف کنید: علل طولی

پاسخ: عواملی را که در یکدیگر برای ایجاد یک عامل تأثیر می گذارند، علل طولی می گویند.

۶۷. عواملی را که در کنار هم برای تحقق یک پدیده ی عمل می کنند، می گویند.

پاسخ: علل عرضی.

۶۸. این که خداوند به انسان اختیار داده است، ناشی از چیست؟

پاسخ: تقدیر الهی.

۶۹. رابطه ی اراده ی الهی و اختیار انسان را بنویسید.

پاسخ: اراده ی انسان در طول اراده ی خداوند است، یعنی انسان تا اراده نکند، فعل اختیاری انجام نمی شود، ولی وجود انسان، اراده ی انسان و عمل او همگی وابسته به اراده ی خداوند است.

۷۰. کدام مورد در زمره ی علل طولی قرار می گیرد؟

(۱) پدر نسبت به فرزند (۲) روح برای حرکت دست (۳) بذر برای درخت (۴) بنا برای ساختمان

پاسخ: گزینه ی «۲»، روح برای حرکت دست.

۷۱. رابطه ی اراده ی الهی و اختیار انسان با کدام یک از عوامل زیر متناسب است؟

(۱) علل عرضی (۲) علل طولی

پاسخ: گزینه ی «۲»، علل طولی.

۷۲. اراده ی انسان در کدام فعل او نشان داده می شود؟

پاسخ: فعل اختیاری.

۷۳. مفهوم اصطلاح اختیار را تعریف کنید.

پاسخ: اختیار، توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن است. یا(اختیار حقیقی وجدانی و مشهود که هرکس آن را در خود می یابد و می بیند که شبانه روز در حال تصمیم انجام یا ترک کاری است)

۷۴. چگونه فرار از اختیار، خود دلیلی بر اختیار است؟

پاسخ: چون حتی اگر بخواهد آن را انکار کند باز هم این کار اختیاری است و با خواست و اراده خود انجام داده است. (حتی فردی که اختیار را در سخن انکار می کند در عمل از آن بهره می برد و آن را اثبات می کند.)

۷۵. «وابسته بودن موجودات به قضای الهی»، به چه معناست؟

پاسخ: به این معناست که مخلوقات جهان با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می شوند.

درس ششم: سنت های خداوند در زندگی

۱. نتیجه قانونمندی حاکم بر جهان خلقت چیست؟

پاسخ: تجلی تقدیر الهی - زمینه ساز حرکت و پویایی انسان، به کارگیری اراده و اختیار انسان.

۲. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی تقدیر الهی و زمینه ساز انسان است.

پاسخ: حرکت و پویایی.

۳. قانونمندی در جهان خلقت، تنها بر جهان طبیعت معنی می دهد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، در جوامع انسانی نیز قانونمندی الهی وجود دارد.

۴. آیه ی شریفه ی «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلُّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: سنت امتحان و ابتلاء.

۵. آیه ی شریفه ی «كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: سنت امداد عام الهی.

۶. عبارت «وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا: و عطای پروردگارت [از کسی] منع نشده است» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: سنت امداد عام الهی.

۷. آیه ی شریفه ی «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ» به کدام موضوع در مورد امتحان الهی

اشاره دارد؟

پاسخ: این که انسان ادعای ایمان کند، کافی نیست. در صورت ادعای ایمان، انسان دچار امتحان الهی خواهد شد.

۸. آیه ی شریفه ی «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

پاسخ: سنت امداد خاص (توفیق الهی).

۹. مطابق آیه ی شریفه ی « وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ » چه چیز باعث هدایت خاص الهی می شود؟

پاسخ: جهاد و تلاش خالصانه در راه خدا.

۱۰. انسان با چه چیزهایی در زندگی آزمایش می شود؟

پاسخ: امور خیر و شر وسیله ی آزمایش انسان است.

۱۱. آیه ی شریفه ی « مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ » به کدام یک از سنت های الهی اشاره دارد؟

(۱) سبقت رحمت بر غضب (۲) تأثیر اعمال انسان در زندگی او

پاسخ: گزینه «۱»، سبقت رحمت بر غضب.

۱۲. آیه ی شریفه ی « وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ » به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

پاسخ: تأثیر اعمال انسان در زندگی او.

۱۳. هر کس ادعای ایمان کند، قرار می گیرد.

پاسخ: مورد امتحان.

۱۴. رحمت واسعه ی الهی تنها برای انسان های نیکوکار قابل درک و دریافت است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، رحمت واسعه ی الهی به همه ی افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، به صورت یکسان می رسد.

۱۵. ده برابر بودن پاداش عمل نیک بیانگر چیست؟

(۱) تأثیر اعمال انسان در زندگی او (۲) سبقت رحمت بر غضب

پاسخ: گزینه «۲»، سبقت رحمت بر غضب.

۱۶. سنت های الهی را تعریف کنید.

پاسخ: قانون های الهی که زندگی فردی و اجتماعی انسان ها را در بر می گیرد سنت های الهی گفته می شوند.

۱۷. قانونمندی جهان اختصاص به قانون های مربوط به طبیعت دارد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، قانونمندی جهان مربوط به طبیعت و زندگی انسان است.

۱۸. چگونه نگرش صحیحی نسبت به تلخی ها و شیرینی ها و موفقیت ها و شکست ها پیدا خواهیم کرد؟

پاسخ: با شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسانها که موجب نگرش صحیح به همه حوادث زندگی، ممتاز شدن دیدگاه نسبت به وقایع و حوادث جهان و اثرگذاری در روابط ما با خدا، خود، خلقت و دیگران می شود.

۱۹. براساس تقدیر الهی، جهان خلقت است.

پاسخ: قانونمند.

۲۰. امداد خاص الهی مخصوص چه کسانی است؟

پاسخ: کسانی که در راه خداوند قدم برمی دارند.

۲۱. آینده ی انسان براساس چه چیزی رقم خواهد خورد؟

پاسخ: اعمال و رفتار انسان.

۲۲. شناخت قوانین الهی در چه موردی تأثیر بسزایی خواهد گذاشت؟

پاسخ: روابط انسان با خدا، خود، خلقت و دیگران.

۲۳. این حدیث امام صادق (ع) که فرمود: « إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةٍ كَفَّهُ الِّمِيزَانَ كَلَّمَا زَيْدٌ فِي إِيمَانِهِ زَيْدٌ فِي بِلَائِهِ » به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

پاسخ: سنت ابتلاء و امتحان الهی.

۲۴. تفاوت میان امتحان الهی و امتحان بشری را توضیح دهید.

پاسخ: در امتحان بشری، هدف، آگاهی از درون افراد است. اما امتحان الهی، برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۲۵. کدام سنت الهی برای به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی است؟

پاسخ: امتحان و ابتلاء الهی.

۲۶. عام ترین سنت الهی که ثابت و همیشگی است و موفقیت در آن، فرد را به مرحله ی بعدی آن سنت الهی می برد، چیست؟

پاسخ: امتحان و ابتلاء الهی.

۲۷. قرار دادن یک فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد، سنت است.

پاسخ: امتحان و ابتلاء الهی.

۲۸. اصطلاح دینی «ابتلاء» را تعریف کنید.

پاسخ: قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده، مشخص سازد.

۲۹. موفق شدن در آزمون های الهی، انسان را برای کسب آماده می کند.

پاسخ: کمالات برتر.

۳۰. امداد الهی یک سنت عام و فراگیر است و مشمول مؤمن و کافر می شود. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۳۱. نتیجه ی استفاده ی انسان با ایمان از امداد عام الهی چیست؟

پاسخ: لوازم و امکانات رسیدن به حق را می یابد و مراتب کمال را می پیماید.

۳۲. عواقب استفاده ی نادرست از امکانات الهی برای افراد بی ایمان چگونه گریبان گیر آنان می شود؟

پاسخ: این ها عواقب زیان بار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد.

۳۳. سنت ابتلاء و امداد الهی را با ذکر یک مورد از وجوه اختلاف و یک مورد از وجوه اشتراک آن ها، با یکدیگر

مقایسه کنید.

پاسخ: وجه اشتراک این است که هر دو سنت هم شامل انسان های نیکوکار می شود و هم افراد گناهکار و وجه اختلاف در این است که در سنت امداد عام فقط خیر و نعمت وجود دارد، اما در ابتلاء هم خیر است و هم شر.

۳۴. این سنت که خداوند لوازم و امکانات رسیدن به حق یا دنیا را در اختیار آرزومندان هر کدام قرار داده است، سنت

..... است.

پاسخ: امداد عام الهی.

۳۵. چند نمونه از موارد امتحان الهی را که انسان آزمون می شود، نام ببرید. (۳ مورد)

پاسخ: بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر.

۳۶. مردم در برابر دعوت پیامبران چند دسته می شوند؟

پاسخ: دو دسته، دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند، هدایت الهی را می پذیرند و دسته ای در برابر آن لجاجت می ورزند و در مقابل حق می ایستند.

۳۷. امداد عام الهی منافاتی با عواقب زیان بار تصمیم انسان برای دنیاپرستی ندارد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۳۸. خداوند با امداد عام الهی در حقیقت چه امکاناتی را فراهم آورده است؟

پاسخ: امکانات و لوازم رسیدن به هدف را برای هر دو گروه آماده کرده است.

۳۹. امداد خاص خداوند نسبت به کسانی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارند، سنت الهی نام دارد.

پاسخ: توفیق.

۴۰. مطابق آیه ی شریفه ی «پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است»، به کدام سنت الهی می توان پی برد؟

پاسخ: سبقت رحمت بر غضب.

۴۱. یافتن دوست خوب یا شرکت در یک جلسه ی قرآنی، از جلوه های کدام سنت الهی است؟

پاسخ: امداد خاص (توفیق الهی).

۴۲. «فراهم کردن اسباب برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارد»، بیانگر کدام سنت الهی است؟

(۱) توفیق الهی (۲) امداد الهی

پاسخ: گزینه «۱»، توفیق الهی.

۴۳. در کسب توفیق الهی، عوامل بیرونی نقش اصلی را دارند. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، عوامل درونی و بیرونی در کسب توفیق الهی نقش دارند.

۴۴. از عوامل مؤثر در کسب توفیق الهی، داشتن است.

پاسخ: روحیه ی حق پذیری.

۴۵. با توجه به آیه ی شریفه ی «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص می کند.

پاسخ: هدایت.

۴۶. با توجه به سنت «سبقت رحمت بر غضب»، سخت گیری خدا بر برخی انسان ها چگونه تعبیر می شود؟

پاسخ: حتی آن جا که خداوند بر کسی سخت می گیرد، باز هم از دریچه ی لطف و رحمت است؛ مانند مادری که بر فرزندش سخت می گیرد یا در مواردی او را تنبیه می کند تا او را از اشتباه بازدارد و به هیچ وجه قصد انتقام گیری از فرزند خود را ندارد.

۴۷. آیه ی شریفه ی «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلُوكُمْ بِالْأَشْرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً ...» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: سنت ابتلاء و امتحان الهی.

۴۸. تعیین کنید هر یک از آیات زیر بیانگر کدام سنت الهی است.

الف) و الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا (ب) كَلَّا نَمَدُّهُوَ لَاءَ وَ هُوَ لَاءَ

پاسخ: الف) امداد خاص (توفیق الهی) (ب) امداد عام الهی.

۴۹. آیه ی شریفه ی « مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا... » بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: سبقت رحمت بر غضب

۵۰. در کسب توفیق الهی، عوامل درونی مانند داشتن روحیه ی حق پذیری هم نقش تعیین کننده ای دارد.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۱. قانونمندی اختصاص به پدیده های طبیعی ندارد و پدیده های اجتماعی نیز قانونمند است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۲. ابتلا در لغت به معنی امتحان است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۵۳. عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند که ثابت و همیشگی است، سنت است.

پاسخ: ابتلاء (امتحان).

۵۴. در اصطلاح دینی، توفیق به معنی است.

پاسخ: آسان نمودن.

۵۵. سخت گرفتن خداوند بر انسان به دلیل اوست.

پاسخ: لطف و رحمت.

۵۶. خداوند با چه چیزهایی ما را امتحان می کند؟

پاسخ: خدا با هر امر خیر و شری انسان را می آزماید.

۵۷. امداد خاص خداوند برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حقیقت می گذارد، چه نام دارد؟

پاسخ: توفیق الهی.

۵۸. این که فرشته ای که اعمال را ثبت می کند، کار نیک را بلافاصله ثبت می نماید، نشانه ی کدام سنت الهی است؟
پاسخ: سبقت رحمت بر غضب.

۵۹. اصطلاح امداد خاص (توفیق الهی) را تعریف کنید.

پاسخ: خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک، قدم در راه حق می گذارد و در این راه سعی و تلاش می کند، چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

۶۰. سنت الهی «املاء و استدراج» را توضیح دهید.

پاسخ: اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آنان فرصتی می دهد و بر امکانات و نعمت های آنان می افزاید و آن ها این فرصت ها و نعمت ها را وسیله ی غوطه ور شدن در گناهان قرار می دهند. در حقیقت، مهلت ها و نعمت ها با اختیار و اراده ی خودشان به صورت بلای الهی جلوه گر شده و باعث می شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین تر شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک تر شوند.

۶۱. طبق سنت الهی املاء و استدراج، خداوند با کسانی که با حق دشمنی و لجابت می ورزند، چگونه رفتار می کند؟

پاسخ: به آن ها فرصت می دهد و امکانات در اختیارشان قرار می دهد و این امکانات به صورت بلای الهی جلوه گر شده و باعث می شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین تر می شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک تر می شوند.

۶۲. سنگین شدن بار گناهان و حرکت تدریجی به سوی هلاکت ابدی، سنت نام دارد.

پاسخ: املاء و استدراج.

۶۳. سنت املاء و استدراج را تعریف کنید.

پاسخ: اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند و از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آن ها فرصتی می دهد و بر امکانات و نعمت های آنان می افزاید و آن ها این فرصت ها و نعمت ها را وسیله ی غوطه ور شدن در گناهان قرار می دهند.

۶۴. با توجه به عبارت شریفه ی «یا من سبقت رحمته غضبه» به کدام سنت الهی رهنمون می شویم؟

پاسخ: سنت سبقت رحمت بر غضب.

۶۵. سنت حاکم بر زندگی «معاندان و غرق شدگان در گناه» کدام است؟

پاسخ: سنت املاء و استدراج.

۶۶. این حدیث شریف امام علی (ع) که فرمود: «چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد»، بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: املاء و استدراج.

۶۷. قرار گرفتن در دایره ی سنت املاء و استدراج، نتیجه ی است.

پاسخ: عمل خود انسان.

۶۸. براساس سنت تأثیر اعمال در زندگی انسان نتیجه ی تقوا و ایمان واقعی چیست؟

پاسخ: نزول برکات الهی.

۶۹. حدیث «من یموت بالذنوب اکثر ممن یموت بالآجال» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پاسخ: تأثیر اعمال انسان در زندگی او.

۷۰. امام علی (ع) چه کسی را مورد امتحان سخت الهی می داند؟

پاسخ: کسی که خداوند به او مهلت داده است.

امیرالمؤمنین علی (ع) می فرماید: ((چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریفته و شیفته خود گردد و خدا هیچ کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.))

۷۱. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً...» اشاره به کدام «سنت الهی» دارد؟

پاسخ: سنت ابتلاء(امتحان یا آزمایش الهی)

۷۲. هر یک از عبارتهای سمت راست با کدام یک از عبارتهای سمت چپ بیشتر ارتباط دارد؟ (در ستون، چپ یک مورد اضافی است.)

الف) آموزش گناهان با توبه	۱) سنت تأثیر اعمال در زندگی انسان
ب) تقویت ایمان هنگام شنیدن آیات خدا	۲) سنت توفیق الهی
ج) افزایش طول عمر با دادن صدقه	۳) سنت املاء
د) فراهم کردن امکانات و لوازم از سوی خدا برای همه افراد	۴) سنت سبقت رحمت الهی بر غضب او
	۵) سنت امداد عام الهی

پاسخ: الف) ۴ (سنت سبقت رحمت الهی بر غضب او)

ب) ۲ (سنت توفیق الهی)

د- ۵ (سنت امداد عام الهی)

ج) ۱ (سنت تأثیر اعمال در زندگی او)

۷۳. «فردی بارها در جامعه به صورت آشکار، گناه می‌کند و حتی از انجام آن ابراز خرسندی می‌نماید. با این وجود، خداوند پیوسته بر نعمت‌ها و امکانات وی می‌افزاید.»

این مسأله، با توجه به کدام یک از «سنت‌های الهی» قابل تحلیل است؟ توضیح دهید.

پاسخ: سنت املاء و استدراج - اگر چنین فردی چنان در گناه پیش رود که از گناه خود خرسند باشد و با حق دشمنی و لجاجت کند، خداوند بر امکانات و نعمت‌های او می‌افزاید اما او با اختیار خود از این نعمت‌ها در جهت افزایش گناه استفاده می‌کند، اینجاست که این نعمت‌ها به صورت بلای الهی ظاهر می‌شود و هر روز گناهش سنگین‌تر می‌شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شود که این سنت، حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه است.

درس هفتم : بازگشت

۱. سرآغاز هر حرکت، از جمله حرکت به سوی رشد و کمال است.
پاسخ: اندیشه و تفکر.
۲. چه کارهایی باید برای کسب کمالات و مدارج معنوی انجام داد؟
پاسخ: انجام واجبات - ترک محرمات.
۳. آیه ی شریفه ی « فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا » شرط اصلی ورود به رحمت الهی را چه چیز می داند؟
پاسخ: ایمان به خدا و تمسک جستن به او.
۴. این فرموده ی خداوند به حضرت داود (علیه السلام): «ای داود! اگر آنان که از من روی گردانده اند، می دانستند چگونه انتظار آنان را می کشم » به کدام کار اشاره دارد؟
پاسخ: توبه.
۵. تصمیم های جدید انسان، گاهی برای بازگشت از مسیری است که به غلط پیموده شده است. (درست / نادرست)
پاسخ: درست.
۶. امام کاظم (علیه السلام) چرا فرمود: «اگر بنده می بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگاه می داشت»؟
پاسخ: زیرا صاحبخانه، مشغول گناه و لهو و لعب بود.
۷. انقلاب علیه خود، یعنی انسان در مقابل عوامل بیرونی بایستد. (درست / نادرست)
پاسخ: نادرست، در انقلاب علیه خود، انسان در مقابل عوامل درونی هم می ایستد.
۸. در انقلاب علیه خود، انسان باید از پیروی کند.
پاسخ: عقل.
۹. توانایی انقلاب علیه تمایلات در کدام موجود امکان پذیر است؟
پاسخ: انسان.

۱۰. در میان مخلوقات، انسان موجودی است که می تواند علیه خود انقلاب کند. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۱۱. در انقلاب علیه خود انسان با پیروی از عقل علیه خود قیام می کند.

پاسخ: تمایلات ناپسند.

۱۲. اصطلاح «انقلاب علیه خود» را تعریف کنید.

پاسخ: در انقلاب علیه خود، انسان با پیروی از عقل خود علیه تمایلات ناپسند خود قیام می کند.

۱۳. توبه گناهان را از قلب خارج کرده و آن را شست و شو می دهد؛ به همین جهت این عمل را می گویند.

پاسخ: تخلیه یا پیرایش.

۱۴. اصطلاح «پیرایش یا تخلیه» را تعریف کنید.

پاسخ: توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد، به همین دلیل به آن پیرایش یا تخلیه می گویند.

۱۵. چرا به توبه، پیرایش یا تخلیه گفته می شود؟

پاسخ: زیرا سبب شست و شوی قلب می شود و گناهان را از قلب خارج می کند.

۱۶. در انقلاب علیه خود کدام نفس علیه کدام نفس قیام می کند؟

پاسخ: نفس لوآمه علیه نفس آماره.

۱۷. در اصطلاح دینی توبه یعنی چه؟

پاسخ: توبه در اصطلاح دینی بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامان عفو الهی است.

۱۸. توبه چگونه انجام می شود؟

پاسخ: توبه با احساس پشیمانی در دل و تصمیم برای انجام ندادن گناه انجام می شود.

۱۹. حدیث امام باقر (علیه السلام) که فرمود: «برای توبه کردن پشیمانی کافی است.» به چه موضوعی در مورد توبه اشاره دارد؟

پاسخ: برای انجام توبه، احساس پشیمانی کافی است.

۲۰. پیام حدیث شریف « أَلْتَأْتِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ » چیست؟

پاسخ: با انجام توبه، عمل پیرایش یا تخلیه انجام می شود و قلب شست و شو می گردد.

۲۱. برای انسان، توفیق توبه همواره میسر است؛ فرد باید لحظه های توفیق را شکار کند. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، در توبه همیشه باز است اما توفیق توبه همواره میسر نیست.

۲۲. توبه گناهان را پاک می کند و اگر با ایمان و همراه گردد، گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

پاسخ: عمل صالح .

۲۳. در عبارت قرآنی «ان الله يحب التوابين» چرا خداوند مهربان بسیار توبه کنندگان را دوست دارد؟

پاسخ: زیرا تکرار توبه نشان می دهد که قلب انسان پیش خداست و به سرعت از عمل خود پشیمان می شود.

۲۴. توبه اگر با ایمان و عمل صالح همراه باشد، گناهان را به حسنات تبدیل می کند. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۵. مطابق آیات قرآن کریم، اگر ایمان و عمل صالح به دنبال توبه بیاید

الف) صرفاً باعث بخشیده شدن گناه می شود. ب) گناهان را تبدیل به حسنات می کند.

پاسخ: گزینه ی «ب».

۲۶. توبه به کمک ایمان و عمل صالح گناهان را به تبدیل می سازد.

پاسخ: حسنات.

۲۷. با تدبیر در آیه ی شریفه ی «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ...» با توبه کدام گناهان بخشیده می شود؟

پاسخ: همه ی گناهان (حتی شرک).

۲۸. چرا باید لحظه های توفیق را شکار کرد؟

پاسخ: زیرا توفیق توبه همواره میسر نیست.

۲۹. یکی از حيله های شیطان که به تأخیر انداختن توبه (تسويف) است، را شرح دهید..

پاسخ: تسويف از ریشه ی سوف به معنی امروز و فردا کردن است. فرد گناهکار دائم به خود می گوید به زودی توبه می کنم و این

گفته را آن قدر تکرار می کند که میل به توبه در او خاموش می شود.

۳۰. از حيله های شیطان برای دور کردن از توبه «نا امید کردن از رحمت الهی» را شرح دهید.

پاسخ: شیطان ابتدا انسان را با این وعده که گناه کن و بعد توبه کن به سوی گناه می کشاند و وقتی او آلوده شد از رحمت الهی

مأیوسش می کند و می گوید آب که از سر گذشت چه یک وجب چه صد وجب، در این حال انسان از توبه کردن دور می شود.

۳۱. وقتی فرد گناهکار دائماً به خود می گوید به زودی توبه می کنم؛ در واقع شیطان او را به می کشاند.

پاسخ: تسویف.

۳۲. آیه ی شریفه ی « قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ » در تقابل با کدام یک از حيله های شیطان است؟

پاسخ: نا امید کردن از رحمت الهی.

۳۳. ضرب المثل «آب که از سر گذشت چه یک وجب چه صد وجب» مربوط به کدام حيله ی شیطان برای جلوگیری از توبه است؟

پاسخ: نا امید کردن از رحمت الهی.

۳۴. حيله ی شیطان برای جلوگیری از توبه که بیشتر در مورد جوانان به کار می رود، است.

پاسخ: تسویف.

۳۵. اصطلاح «تسویف» را تعریف کنید.

پاسخ: تسویف از ریشه ی «سوف» به معنی امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر گناهکار دائماً به خود می گوید به زودی توبه می کند و این گفته را آن قدر تکرار می کند تا این که دیگر میل به توبه در او خاموش می شود.

۳۶. در چه صورتی انسان دیگر توفیق توبه را نخواهد یافت؟

پاسخ: گناه به قدری بر روحش غلبه کند که هیچ وقت از گناه پشیمان نشود.

۳۷. امروز و فردا کردن به معنی می باشد.

پاسخ: تسویف.

۳۸. مراحل تکمیلی توبه را نام ببرید.

پاسخ: (۱) تلاش در جهت دور شدن از گناه (۲) جبران حقوق الهی و حقوق مردم.

۳۹. در روش گام به گام کشیدن به سوی گناه، چرا انسان متوجه زشتی و قبح گناه نمی شود؟

پاسخ: به علت تدریجی بودن فرآیند انجام گناه.

۴۰. اگر انسان گناهی را که از آن توبه کرده انجام دهد چه اتفاقی روی داده است؟

پاسخ: شکستن توبه.

۴۱. برای این که حقیقتاً توبه کنیم، چه چیزی را باید انجام دهیم؟

پاسخ: در عمل از آن گناه دوری کنیم و از افراد و مکان و موقعیت های زمینه ساز گناه دور شویم.

۴۲. برای این که شیطان، انسان را به رابطه ی نامشروع بکشاند از کجا آغاز می کند؟

پاسخ: آن را در ابتدا به عنوان یک دوستی ساده و صحبت کردن و درد دل کردن بیان می کند.

۴۳. از مراحل تکمیلی توبه «تلاش در جهت دور شدن از گناه» را توضیح دهید.

پاسخ: توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود، زیرا انجام آن مساوی با توبه شکستن است. در آن صورت باز باید توبه کند. در حقیقت توبه کننده ممکن است به انجام گناه وسوسه شود اما سعی خواهد کرد از آن دوری کند.

۴۴. تلاش برای دور شدن از گناه بیانگر چیست؟

پاسخ: مراحل تکمیلی توبه.

۴۵. از مراحل تکمیلی توبه «جبران حقوق الهی» را شرح دهید.

پاسخ: توبه کننده تلاش می کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است جبران کند. دسته ای از این حقوق مربوط به خداوند است، مهم ترین حق خداوند نیز، حق اطلاعات و بندگی اوست. توبه کننده باید کوتاهی های خود را جبران کند. برای مثال نماز یا روزه ی از دست داده را به تدریج قضا کند.

۴۶. هنگام توبه باید توجه کنیم حقوق مادی انسان ها بسیار مهم تر از حقوق معنوی آن هاست. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، حقوق معنوی مهم تر از حقوق مادی است.

۴۷. اگر رفتار ناپسند برخی از افراد سبب بدبینی دیگران به دین شود، در واقع حقوق افراد ضایع شده است.

پاسخ: معنوی.

۴۸. در بحث توبه، جبران حقوق مادی و معنوی صاحبان حق در صورت عدم دسترسی به آن ها چگونه ممکن است؟

پاسخ: اگر انسان به صاحبان حق دسترسی ندارد، باید به نیابت از آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

۴۹. نمونه هایی از حقوق معنوی مردم که با توبه باید برآورده شود بنویسید. (سه مورد)

پاسخ: (۱) ریختن آبروی افراد با دروغ و غیبت (۲) بدبین کردن نسبت به دین (۳) شکستن قلب پدر و مادر با بی حرمتی.

۵۰. مهم ترین حق خداوند، حق است.

پاسخ: اطاعت و بندگی.

۵۱. مهربانی خداوند نسبت به بندگان در مورد حقوق الهی چگونه خود را نشان می دهد؟

پاسخ: خداوند اگر ببیند شخص توبه کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه ی موارد را جبران کند بقیه ی موارد را خود جبران نموده و او را عفو می کند.

۵۲. دو نمونه از حقوق الهی را نام ببرید.

پاسخ: (۱) نماز و روزه ی ترک شده (۲) جبران حق بندگی.

۵۳. توبه ی اجتماعی را با ذکر مثال شرح دهید.

پاسخ: اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید است و اصلاح یعنی نیازمند توبه ی اجتماعی است. مهم ترین راه توبه ی اجتماعی انجام امر به معروف و نهی از منکر است.

۵۴. چرا جوانی بهترین زمان توبه کردن است؟

پاسخ: دوره ی جوانی دوره ی انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی و دوره ی پیری دوره ی کم شدن انعطاف و تثبیت خوی و خصلت هاست. برای همین اگر در جوانی انسان، صفات ناپسندی در او پدید آید، راحت تر می تواند آن را از ریشه کند.

۵۵. اگر جامعه ای در برخی موارد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود نیازمند چه توبه ای است؟

پاسخ: توبه ی اجتماعی.

۵۶. کوتاهی مردم برای انجام کدام وظیفه سبب قوی تر و محکم تر شدن گناهان اجتماعی می شود؟

پاسخ: امر به معروف و نهی از منکر.

۵۷. مهم ترین راه اصلاح و معالجه ی بیماری های جامعه است.

پاسخ: امر به معروف و نهی از منکر.

۵۸. در برخورد با انحراف اجتماعی چه زمانی باید وارد عمل شد؟

پاسخ: در مراحل ابتدایی.

۵۹. سه مورد از انحراف های اجتماعی را نام ببرید.

پاسخ: رباخواری - رشوه گرفتن - بی توجهی به عفاف و پاکدامنی.

۶۰. دوره ی جوانی دوره ی کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، دوره ی جوانی دوره ی انعطاف است.

۶۱. کدام گزینه در مورد توبه ی اجتماعی نادرست است؟

- ۱) قوی تر و محکم تر شدن گناهان اجتماعی نتیجه ی کوتاهی مردم در وظیفه ی امر به معروف و نهی از منکر است.
 - ۲) خروج جامعه در برخی ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند، آن جامعه را نیازمند توبه ی اجتماعی می کند.
 - ۳) بی توجهی به عفاف و پاکدامنی صرفاً از مصادیق انحرافات فردی محسوب می شود.
- پاسخ: گزینه ی «۳».

۶۲. مطابق فرمایش حضرت علی (ع) « التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ » توبه چه نقشی در پیرایش و تخلیه دارد؟

پاسخ: توبه باعث پیرایش و تخلیه ی گناهان از قلب می شود.

۶۳. موضوع حدیث « التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ » چیست؟

پاسخ: توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد.

۶۴. تکرار توبه اگر واقعی باشد موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۶۵. در توبه همواره باز است اما توفیق توبه همواره میسر نیست. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۶۶. خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه می کند دوست ندارد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، خداوند کسی که بسیار توبه می کند را دوست دارد.

۶۷. ظرف زمان توبه است اما بهترین زمان توبه دوره است.

پاسخ: تمام عمر - جوانی.

۶۸. مهم ترین راه اصلاح جامعه از انحرافات اجتماعی انجام وظیفه ی است.

پاسخ: امر به معروف و نهی از منکر.

۶۹. توبه نه تنها گناه را پاک می کند، بلکه اگر و نیز به دنبال آن بیاید گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

پاسخ: ایمان - عمل صالح.

۷۰. چرا به توبه پیرایش و تخلیه گفته می شود؟

پاسخ: زیرا گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد.

۷۱. توبه و انقلاب انسان علیه خود، به چه معناست؟

پاسخ: قیام علیه تمایلات ناپسند

۷۲. اگر جامعه در بعضی موارد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود نیازمند چیست؟

پاسخ: توبه ی اجتماعی.

۷۳. مهم ترین حق خداوند بر بنده ی گناهکار چیست؟

پاسخ: حق اطاعت و بندگی.

۷۴. اصطلاح «حقیقت توبه» را تعریف کنید.

پاسخ: وقتی انسان از گناه پشیمان شود و قصد انجام آن را نداشته باشد حقیقت توبه شکل می گیرد.

۷۵. یکی از حيله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه تسویف است. آن را توضیح دهید.

پاسخ: تسویف یعنی امروز و فردا کردن، فرد گناهکار به خود می گوید که به زودی توبه می کنم و این گفته را آن قدر تکرار می کند تا دیگر میل به توبه در او خاموش می شود.

۷۶. تا چه زمانی برای توبه وقت داریم؟ در این مورد به چه نکته ای باید توجه کنیم؟

پاسخ: سراسر عمر ظرف توبه است اما بهترین دوره برای توبه جوانی است، چون امکان توبه بیشتر و انجام آن آسان تر و جبران گذشته راحت تر است و در جوانی توبه بسیار آسان تر است.

۷۷. کدام سخن امام موسی کاظم (علیه السلام) باعث انقلاب درونی در «بشر بن حارث» شد؟ سخن امام (علیه السلام) چه تأثیری بر او گذاشت؟

پاسخ: اگر بنده می بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگه می داشت.

۷۸. توبه در اصطلاح دینی را تعریف کنید.

پاسخ: توبه در اصطلاح دینی به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

۷۹. چنان که می دانیم شیطان با حيله هایی به دنبال دور کردن انسان از توبه است:

الف) آن «حيله ها» را نام ببرید.

ب) از کدام «حيله» بیشتر برای همراه کردن جوانان استفاده می کند؟

پاسخ: الف) ناامید کردن از رحمت الهی - به تأخیر انداختن توبه (تسویف) - گام به گام کشاندن به سوی گناه
ب) به تأخیر انداختن توبه (تسویف)

درس هشتم: زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

۱. قرآن کریم رمز سعادت و رستگاری انسان را در می داند.

پاسخ: تزکیه ی نفس.

۲. تزکیه ی نفس با آغاز می شود و علاوه بر آن باید به عمل نمود.

پاسخ: توبه _ دستورات خداوند .

۳. پیام آیه ی شریفه ی « قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا » چیست؟

پاسخ: تزکیه ی نفس رمز سعادت و رستگاری است.

۴. تزکیه ی نفس چه زمانی اتفاق می افتد؟

پاسخ: زمانی که انسان نفس خود را از آلودگی ها پاک کند.

۵. تنها شیوه ی مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد، زندگی است.

پاسخ: دینی.

۶. با توجه به عبارت قرآنی « أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَقَا جُرْفٍ هَارٍ » مقصود از بنای زندگی بر لبه ی یرتگاه چیست؟

پاسخ: زندگی غیردینی.

۷. از نظر قرآن، رمز سعادت و رستگاری انسان چیست؟

پاسخ: تزکیه ی نفس.

۸. خداوند کسانی که زندگی خود را بر لبه ی یرتگاه بنا نهاده اند، نامیده است.

پاسخ: ظالم.

۹. انسان با چگونه زیستن می تواند هرگونه نگرانی را نسبت به آینده از بین ببرد؟

پاسخ: زندگی دینی.

۱۰. نتیجه ی در پیش گرفتن زندگی غیر دینی چیست؟

پاسخ: آینده ای غیرقابل اعتماد در انتظار انسان است.

۱۱. زندگی مورد اعتماد از نظر الهی چگونه پایه گذاری می شود؟

پاسخ: زندگی بر پایه ی تقوای الهی و خشنودی خداوند است.

۱۲. میان نعمت های الهی در آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) ارتباط و هماهنگی برقرار است.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۱۳. هماهنگی میان سعادت انسان و احکام الهی برای انسان ها همواره قابل درک است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، درک حکمت برخی احکام الهی همواره برای انسان میسر نیست.

۱۴. چرا خداوند برای پیشگیری از خطرات به انسان هشدار داده است؟

پاسخ: زیرا خداوند نصیحتگر حقیقی انسان و خواهان سعادت او است.

۱۵. چه کسانی این نکته را برجسته می کنند که «چرا در دین اسلام این قدر منع کردن آمده است؟»

پاسخ: کسانی که از گسترش خطرها در زندگی انسان ها نفع می برند.

۱۶. در احکام دین، هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که آن حکم و دستور نامیده می شود.

پاسخ: حکمت.

۱۷. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم براساس تنظیم شده است.

پاسخ: حکمت.

۱۸. در زمینه ی حکمت احکام الهی کدام گزینه صحیح است؟

(۱) داشتن حکمت احکام الهی بر همه واجب است.

(۲) برای فهم احکام الهی از علوم مختلف می توان کمک گرفت.

(۳) در وضع احکام الهی نظر و علاقه ی اکثریت مردم ملاک است.

پاسخ: گزینه ی «۲».

۱۹. ورزش اگر به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد، چه حکمی دارد؟

پاسخ: مستحب و دارای پاداش اخروی.

۲۰. در اسلام چگونه ورزشی بد شمرده شده است و ممنوع است؟

پاسخ: ورزش همراه با قمار و زیان آور.

۲۱. استخراج و استنباط احکام اسلامی متناسب با شرایط جدید زندگی از وظایف چه کسانی است؟

(۱) دانشمندان علوم تجربی (۲) فقها و مجتهدین (۳) حکما (۴) همه ی مردم

پاسخ: گزینه ی «۲».

۲۲. ملاک احکام الهی از دیدگاه الهی چیست؟

پاسخ: ضررهای یک عمل، نه دوست داشتن و نداشتن مردم.

۲۳. در اثر پیچیدگی اوضاع و شرایط، همه ی احکام دین اسلام دستخوش تغییر می شوند. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست.

۲۴. شراب و قمار برای عرب قبل از اسلام، بیشتر جنبه ی لذت بخشی داشت. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست.

۲۵. در هر زمانی می توانند احکام اسلامی را متناسب با آن شرایط استخراج کنند.

پاسخ: فقها و مجتهدین.

۲۶. دلایل حرام بودن قمار در اسلام را بنویسید.

پاسخ: اول: قمار کار بیهوده ای است. دوم: این که پول و ثروت جامعه را در مسیری که بی فایده برای جامعه است به کار

می گیرد.

۲۷. قمار یک کار بیهوده است و میان برنده و بازنده دشمنی به وجود می آورد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۸. چرا در اسلام ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع حرام شمرده شده است؟

پاسخ: به دلیل متزلزل شدن موقعیت خانواده - به خطر انداختن سلامت جسمی و روحی انسان ها، رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می کند. همان طور که خانواده هایی در غرب استحکام خود را از دست داده اند و فرزندان تک سرپرست فراوان شده اند.

۲۹. در کدام زمان، مسلمانان دوباره گرفتار قمار و شراب شدند؟

پاسخ: در زمان روی کار آمدن بنی امیه و بنی عباس.

۳۰. همه ی عادات و رفتارهای فرهنگ جدید با قوانین الهی در تعارض است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، همه ی عادات و فرهنگ جدید با قوانین الهی در تعارض نیست.

۳۱. کدام عبارت، از دلایل حرام بودن قمار است؟

(۱) فراموش نشدن زشتی قمار در اذهان مسلمانان (۲) ایجاد کینه و دشمنی میان برنده و بازنده

پاسخ: گزینه ی «۲»، ایجاد کینه و دشمنی میان برنده و بازنده.

۳۲. آثار زبان بار قمار را بنویسید. (دو مورد)

پاسخ: اول: قمار کار بیبوده ای است. دوم: این که پول و ثروت جامعه را در مسیری که بی فایده برای جامعه است به کار می گیرد.

۳۳. رواج ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، بازگشتی به دوران است که تزلزل خانواده را در

پی دارد.

پاسخ: جاهلیت.

۳۴. چرا در آیه ی « وَ لَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَةَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا » انسان از نزدیک شدن به زنا نهی شده است؟

پاسخ: تا موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان ها به خطر نیفتد.

۳۵. سلامت جسمی و روحی انسان در گرو متزلزل نشدن چیست؟

پاسخ: خانواده.

۳۶. منظور از فرهنگ چیست؟

پاسخ: فرهنگ، روح حاکم بر جامعه و نشان دهنده ی هویت و شخصیت آن است.

۳۷. چرا در بعضی فرهنگ های امروزی بین احکام الهی و دین تعارض وجود دارد؟

پاسخ: زیرا فرهنگ و تمدن امروزی بر پایه ی دستورات الهی شکل نگرفته است.

۳۸. دو عامل از معیارهای تشخیص ارزشمندی جوامع را نام ببرید.

پاسخ: اعتقاد به توحید و یکتاپرستی - ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی.

۳۹. هر یک از عبارات زیر چه حکمی دارد؟

الف) ایجاد پایگاه های اینترنتی و شبکه های اجتماعی در فضای مجازی جهت گسترش فرهنگ اسلامی

ب) استفاده از آلات موسیقی برای برنامه های فرهنگی مفید

ج) بهره بردن از وسایل ارتباطی داخلی

د) تولید و توزیع فیلم های سینمایی جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی

ه) استفاده از موسیقی، خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

و) فراهم کردن زیرساخت های لازم برای پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت

پاسخ: الف) مستحب ب) جایز ج) واجب

د) واجب کفایی ه) جایز و) واجب

۴۰. تولید فیلم سینمایی و تلویزیونی که به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی باشد، است.

پاسخ: واجب کفایی.

۴۱. هر یک از عبارات زیر چه حکمی دارد؟

الف) ورزش کردن به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی

ب) شرکت در مجالس شادی مانند جشن های ملی با رعایت احکام دین

ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دورشدن افراد جامعه از فساد و بی بند و باری در شرایط ضروری

د) شرط بندی حتی در بازی ها و ورزش های معمولی

ه) شرکت در مجالس شادی اگر موجب تقویت صله ی رحم شود

و) ضرورت فراهم کردن امکانات ورزشی برای دورشدن افراد جامعه از فساد

پاسخ: الف) مستحب ب) جایز ج) واجب کفایی

(د) حرام

(ه) مستحب

(و) واجب کفایی

۴۲. استفاده از موسیقی، خواه سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیرسنتی و مدرن جایز و حلال است.
(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۳. دو نمونه از اموری که سبب ناپاک شدن روزی انسان می گردد را نام ببرید.

پاسخ: تولید کالا با کیفیت پایین - فریبکاری در معامله.

۴۴. مدیریت اقتصادی جامعه ی اسلامی باید به کدام اهداف منتهی شود؟

پاسخ: استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان - حرکت به سوی آبادانی و عمران - حرکت بسوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی

۴۵. حدیث شریف « يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ، أَلْفِقَهُ ثُمَّ الْمَتَجَرُّ » بیانگر چه اولویتی نسبت به تجارت است؟

پاسخ: یادگیری احکام تجارت و حلال و حرام آن.

۴۶. آثار مثبت کسب حلال را در چه جاهایی می توان ملاحظه کرد؟

پاسخ: زندگی خود - تربیت فرزندان.

۴۷. مسئولین کشور برای تحقق چه اهدافی باید اقتصاد را مدیریت کنند؟

پاسخ: مسئولین کشور باید اقتصاد را طوری مدیریت کنند که سه هدف محقق شود؛ اول، استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان؛ دوم، پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله ی طبقاتی؛ سوم، حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل گرایی.

۴۸. مطابق حدیث امام علی (ع) « يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ، أَلْفِقَهُ ثُمَّ الْمَتَجَرُّ » چگونه می توان از گرفتاری به کسب حرام دوری کرد؟

پاسخ: باید با آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت و احکام آن، از گرفتاری در کسب حرام جلوگیری کنیم.

۴۹. اشرافی گری برخی مسئولان و فساد مالی و اداری، یکی از عوامل عقب ماندگی است.

پاسخ: اقتصادی.

۵۰. یکی از راه های کم تر تخریب کردن محیط زیست کدام است؟

پاسخ: به حداقل رساندن استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و امثال آن.

۵۱. هر یک از عبارات زیر چه حکمی دارد؟ (جایز - واجب کفایی - مستحب - مکروه - حرام)

الف) وابستگی کشور به بیگانگان با خریدن کالای خارجی (ب) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی

ج) دوری از تجمل در زندگی فردی انسان (د) تخریب محیط زیست

پاسخ: الف) حرام (ب) حرام (ج) مستحب (د) حرام

۵۲. حکم فقهی هر یک از موارد زیر را بنویسید. (مستحب - حلال و جایز - واجب - واجب کفایی)

۱- استفاده از وسایل ارتباطی داخلی به منظور جلوگیری از نفوذ و سلطه ی بیگانگان

۲- استفاده از ابزار و آلات موسیقی، برای اجرای سرودها و برنامه های فرهنگی مفید.

پاسخ: ۱- واجب ۲- حلال و جایز

۵۳. در چه صورت واجب است افراد یک جامعه از مصرف کالای خارجی خودداری کنند؟

پاسخ: اگر خریدن کالای خارجی سبب وابستگی کشور شود، واجب است از خریدن آن خودداری شود.

۵۴. احکام فقهی را در هر یک از موارد زیر مشخص کنید. (واجب کفایی - مستحب - حرام - حلال و جایز)

۱- شرکت در جشن ملی به منظور تبلیغ دین به شرط رعایت احکام دین

۲- انجام قمار با هدف پرکردن اوقات فراغت

۳- استفاده از ابزار آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه های فرهنگی مفید

۴- ایجاد شبکه های اجتماعی در فضای مجازی به منظور مقابله با اندیشه های کفرآمیز توسط افرادی که توانایی فنی، علمی و مالی دارند.

پاسخ: ۱- مستحب ۲- حرام ۳- جایز و حلال ۴- واجب کفایی

۵۵. مطابق با آیه ی شریفه ی « أَقْمِنُ أَسْسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مَنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ » منظور از بنای زندگی بر لبه ی پرتگاه چیست؟

پاسخ: عمل نکردن به دستورات الهی که آینده ای غیرقابل اعتماد در پی دارد.

۵۶. طبق آیه ی « أَقْمِنُ أَسْسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مَنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ » زندگی محکم و استوار بر چه پایه هایی استوار می شود؟

پاسخ: تقوای الهی - رضایت خداوند.

۵۷. اگر تولید کننده ی یک اثر، تکثیر و کپی آن را جایز نداند، تکثیر آن حرام ولی خرید و استفاده ی آن جایز است.
(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، خرید آن هم حرام است.

۵۸. دستور خداوند علت ها و دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می شود.
(درست / نادرست) پاسخ: درست.

۵۹. روح حاکم بر جامعه و نشان دهنده ی هویت و شخصیت آن چیست؟
پاسخ: فرهنگ جامعه.

۶۰. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (مستحب، حرام، واجب کفایی، واجب)

الف) شرط بندی در بازی ها و ورزش های معمولی

ب) فراهم کردن زیرساخت های لازم برای پایگاه های ارتباط بومی و داخلی توسط دولت اسلامی

ج) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلہ رحم یا تبلیغ دین به شرط رعایت احکام اسلامی

د) تولید، توزیع و تبلیغ فیلم های سینمایی به منظور گسترش فرهنگ اسلامی

پاسخ: الف) حرام ب) واجب ج) مستحب د) واجب کفایی

۶۱. مسئولین کشور باید اقتصاد کشور را به گونه ای مدیریت کنند تا کدام سه هدف محقق شود؟

پاسخ: استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان

پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله ی طبقاتی

حرکت به سوی عمران و آبادی در عین دوری از نیازدگی و تجمل.

۶۲. در صورت تعارض عادت ها و رفتارهای زندگی عصر حاضر با احکام الهی چه باید کرد؟

پاسخ: با اعتماد به نفس بالا و توکل بر خدا وارد عمل می شویم و زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم آوریم و از اسلاممان در عرصه ی عمل دفاع کنیم.

۶۳. لازمه ورود یک تاجر به کسب و کار حلال، آشنایی با چیست؟

پاسخ: (آشنایی با احکام شرعی تجارت)

۶۴. دوست حمید به او گفت: در یک سایت شرط بندی عضو شده و از این طریق پول خوبی به دست آورده است. حمید

گفت: «مگر نمی دانی که شرط بندی و قمار در اسلام حرام است!»

دلایل حرام شمرده شدن شرطبندی و قمار در اسلام را بنویسید.

پاسخ: از آنجایی که خدا نصیحت‌گر حقیقی انسان است و می‌داند که گناه مانع سعادت انسان است نسبت به آن هشدار می‌دهد تا انسان از آن دوری کند شرطبندی و قمار هم یک کار بیهوده است - پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد

۶۵. طبق نظر اسلام حلال و حرام بودن انواع موسیقی سنتی و غیر سنتی (کلاسیک و مدرن) را شرح دهید.

پاسخ: طبق نظر اسلام استفاده از انواع موسیقی سنتی و غیر سنتی (کلاسیک و مدرن) حلال و جایز است. فقط آن نوع موسیقی که بی بند و باری و شهوت را تقویت کند و مناسب مجالس لهو و لعب باشد حرام است استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید حلال و جایز است.

درس نهم: پایه های استوار

۱. گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی بود؟
پاسخ: تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم.
۲. دو معیار تمدن اسلامی را که در آیه ی شریفه ی « مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ » ذکر شده است، نام ببرید.
پاسخ: اعتقاد به توحید و یکتاپرستی - اعتقاد به معاد و سرای آخرت .
۳. آیه ی شریفه ی « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ... » بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟
پاسخ: پذیرفتن ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت.
۴. جمله ی «معبودی جز الله نیست» به معیار تمدن اسلامی اشاره دارد.
پاسخ: توحید یا یکتاپرستی.
۵. عبارت قرآنی «قل الله خالق كل شيء و هو الواحد القهار» ناظر به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است؟
پاسخ: اعتقاد به توحید و یکتاپرستی.
۶. از دیدگاه قرآن، نداشتن ترس و اندوه در گرو چه چیزی است؟
پاسخ: ایمان به خدا، ایمان به معاد، انجام عمل صالح.
۷. منابع درک معیارهای تمدن اسلامی کدام هستند؟
پاسخ: مطالعه ی قرآن کریم - سیره ی پیامبر اسلام.
۸. ویژگی های جامعه ی عدالت محور پیامبر (ص) را بنویسید.
پاسخ: در این جامعه، مظلوم حق خودش را از ظالم می ستاند - امکان رشد برای همه فراهم است - نعمت ها و ثروت های زمین در اختیار گروهی محدود نیست.
۹. آیه ی شریفه ی « لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ » به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟
پاسخ: برپایی جامعه ی عدالت محور.

۱۰. پیامبر (ص) از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی و برقراری فرهنگ در جامعه، کمال استفاده را می نمود.

پاسخ: برابری و مساوات.

۱۱. در جامعه ی عدالت محور پیامبر(ص) نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروهی محدود بود.
(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست.

۱۲. تلاش های پیامبر اکرم (ص) را برای برپایی جامعه ی عدالت محور توضیح دهید.

پاسخ: پیامبر (ص) تلاش کرد تا تبعیض طبقاتی حاکم بر جامعه را رفع کند و فرهنگ برابری و مساوات را در جامعه برقرار ساخت.

۱۳. یکی از ویژگی های جامعه ی عدالت محور پیامبر (ص) فراهم شدن امکان رشد برای گروهی محدود بود.
(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، امکان رشد برای همه ایجاد شد نه گروهی محدود.

۱۴. از نظر قرآن کریم کسانی هستند که دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند.
پاسخ: تکذیب کنندگان دین.

۱۵. فرمانده سپاه اسلام در جنگ با ایران بر کدام معیار تمدن اسلامی تأکید داشت؟
پاسخ: عدالت و عدم تبعیض طبقاتی.

۱۶. برقراری عدالت در جامعه در گرو چیست؟
پاسخ: یاری گرفتن از کتاب الهی و ترازوی عدالت.

۱۷. رسول خدا (ص) در دوره ی تمدن اسلامی، با و خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد.
پاسخ: گفتار - رفتار.

۱۸. زن در عصر جاهلیت از حق مالکیت بر اموال و دارایی های خود برخوردار بود. (درست / نادرست)
پاسخ: نادرست، در عصر جاهلیت زنان حق مالکیت نداشتند.

۱۹. یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقای جایگاه به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها بود.
پاسخ: خانواده.

۲۰. موقعیت زن و خانواده را در تمدن اسلامی بنویسید.

پاسخ: پیامبر (ص) با رفتار و گفتار خود انقلابی عظیم در جایگاه خانواده به وجود آورد.

۲۱. عناصر اصلی برنامه ی پیامبر (ص) در ارتقای جایگاه خانواده، احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او بود.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۲. آیه ی شریفه ی « وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ » به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟

پاسخ: ارتقای جایگاه خانواده و احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او.

۲۳. این که برای انسان ها، زوجی از جنس خود از سوی خداوند خلق شده است بیانگر چیست؟

پاسخ: نشانه ای برای مردمی که تعقل می کنند.

۲۴. خانواده ی پیامبر (ص) چه نوع الگویی برای مسلمانان بودند؟

پاسخ: الگوی تمام عیار عفاف، حیا و پوشش اسلامی.

۲۵. توجه به مقام زن با چه موضوعی منافات دارد؟

پاسخ: نگاه ابزارى به زن و متزلزل ساختن بنیان خانواده.

۲۶. رفتارهای جاهلی حاکمان بنی امیه و بنی عباس با زنان چگونه بود؟ (ذکر دو مورد کافی است).

پاسخ: حرمسرا تشکیل دادند - حقوق الهی آنان را نادیده گرفتند.

۲۷. در دوره ی تمدن اسلامی، رسول خدا (ص) آموختن علم را برای مردم دانست.

پاسخ: واجب.

۲۸. اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره ی بود.

پاسخ: دانش و آموختن.

۲۹. چه عواملی در صدر اسلام، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست؟

پاسخ: نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش داشت.

۳۰. اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره ی دانش و آموختن بود. (درست /

نادرست) پاسخ: درست.

۳۱. مبارزه با آداب جاهلی، خرافات و جهل توسط پیامبر (ص) به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی مرتبط است؟
پاسخ: معیار علم آموزی و خردگرایی.

۳۲. چگونه یکی از جاهل ترین جوامع روزگار پیامبر اسلام (ص) مشتاق علم گردید؟

پاسخ: نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) از طرف دیگر، سد جاهلی و خرافه گرایی را شکست و یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۳۳. برخلاف دیدگاه قرآن کریم، در اروپا، زن براساس تورات، موجود درجه دوم تلقی می شد. (درست / نادرست)
پاسخ: درست.

۳۴. آیه ی شریفه ی « قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ » بیانگر کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است؟
پاسخ: علم آموزی.

۳۵. این حدیث پیامبر (ص) که فرمود: «کسی که دوست می دارد نگاهش به چهره ی کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان اند.» مربوط به کدام تلاش های پیامبر گرامی اسلام (ص) است؟
پاسخ: تلاش برای دعوت مردم به علم آموزی.

۳۶. پاسخ های علمی حضرت زهرا (س) به سؤالات دیگران بیانگر چه موضوعی است؟
پاسخ: عدم تبعیض در فراگیری علم در اسلام برای زنان و مردان.

۳۷. پیامبر (ص) چه کسانی را از آتش دوزخ در امان می داند؟
پاسخ: جویندگان علم.

۳۸. از ویژگی های فرهنگ علمی دوره ی اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود.
(درست / نادرست)
پاسخ: درست.

۳۹. دو مورد از نشانه های پیشرفت علم در تمدن اسلامی را بنویسید.
پاسخ: ساخت مدرسه در کنار مسجد - افزایش شاخه های علم به ۵۰۰ شاخه.

۴۰. دستورات بهداشتی مثل وضو و غسل چه تأثیری در فرهنگ اسلامی داشت؟
پاسخ: دنیای اسلام را متحول کرد.

۴۱. شاخه شاخه کردن علم به معنای علم می باشد.

پاسخ: توسعه ی زیاد.

۴۲. از عوامل اصلی تحول اندیشه در اروپا و توجه بیشتر اروپاییان به تفکر فلسفی چیست؟

پاسخ: آثار ابن سینا.

۴۳. آیه ی شریفه ی « مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » به کدام معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟

پاسخ: معیارهای توحید - معاد.

۴۴. آیه ی شریفه ی « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ... » بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟

پاسخ: معیار حاکمیت الهی و عدم حاکمیت طاغوت.

۴۵. اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره ی دانش و آموختن بود.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۶. رسول اکرم با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده پدید آورد. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۷. یکی از مهم ترین اهداف پیامبر (ص) بر پایی جامعه ی بود، به طوری که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند.

پاسخ: عدالت محور.

۴۸. براساس معیارهای تمدن اسلامی رسول خدا (ص) از همان ابتدای دعوت مردم را به دعوت نمود.

پاسخ: یکتاپرستی.

۴۹. در جامعه ی پیامبر (ص) نظام اجتماعی بر چه پایه ای قرار داشت؟

پاسخ: قوانین و دستورات الهی.

۵۰. هر یک از عبارات سمت راست با کدام یک از عبارات های سمت چپ ارتباط دارد؟

«الف»	«ب»
<p>الف) از برنامه های پیامبر برای ارتقای جایگاه خانواده ●</p> <p>ب) مواجهه ی فرمانده سپاه اسلام و سپاه ایران ●</p> <p>ج) اولین آیات نازل شده بر پیامبر ●</p> <p>د) حکومت بنی امیه و بنی عباس ●</p>	<p>۱- توجه به تفکر و تعقل ●</p> <p>۲- خروج از ولایت الهی ●</p> <p>۳- احیای منزلت زن ●</p> <p>۴- برپایی جامعه ی عدالت محور ●</p>
پاسخ: الف ← ۳	ب ← ۴
ج ← ۱	د ← ۲

۵۱. چه عواملی سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست؟

پاسخ: دعوت به تفکر و تعقل و خردورزی، نزول تدریجی آیات قرآن کریم از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (ص) سد خرافه گرایی و جاهلیت را شکست.

۵۲. وضعیت معیار «منزلت و جایگاه زنان» در دوره ی تمدن اسلامی را توضیح دهید.

پاسخ: با توسعه ی سرزمین های اسلامی و شکل گیری حکومت هایی که پیامبر را سرمشق خود قرار نمی دادند برخی رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدید آمد، اما زنان حق مالکیت و کار داشتند. دسترنج آن ها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی گرفت و ثروت خود را وقف امور عام المنفعه می کردند.

۵۳. هر یک از عبارات قرآنی زیر بیانگر کدام یک از «معیارهای تمدن اسلامی» است؟

الف) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ...»

ب) «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ...»

پاسخ: الف) عدالت محوری (رفع تبعیض)

ب) پذیرش ولایت الهی (اطاعت از اولی الامر)

۵۴. وضعیت معیار علم و دانش را در شبه جزیره عربستان، قبل و بعد از اسلام، با هم مقایسه کنید.

پاسخ: قبل از اسلام: نشانه هایی بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی بود، جامعه سرشار از خرافات و جهل بود مثل سرودن شعر برای شراب و ... ، فقط ۱۷ نفر سواد خواندن و نوشتن داشتند

بعد از اسلام اولین آیاتی که آغازگر رسالت بود درباره دانش و آموختن بود، دعوت به تفکر، تعقل و خردورزی در جای جای کتاب قرآن مشاهده شد، دعوت مکرر قرآن کریم به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست و یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت، رسول خدا (ص) آموختن علم را بر مردم واجب دانست، حضرت زهرا(س) به سوالات متعدد مردم پاسخ می داد

درس دهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

۱. هر قدر آگاهی و هوشیاری ما مسلمانان از تمدن جدید اروپا بیشتر باشد، قدرت تأثیر پذیری ما بیشتر خواهد بود.
(درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، آگاهی باعث قدرت تأثیرگذاری است نه تأثیرپذیری.

۲. برای بهره مندی از نقاط قوت تمدن غرب چه باید کرد؟

پاسخ: بررسی نقاط ضعف و قوت آن.

۳. در قرون وسطی چه چیز برای اروپا یک حرکت رو به جلو محسوب می شد؟

پاسخ: کنار گذاشتن اعتقادات بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت.

۴. بررسی نقاط ضعف و قوت تمدن غرب چه کمکی به ما می کند؟

پاسخ: در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره مند می شویم و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن بتوانیم برنامه ریزی درست و کم اشتباهی را برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

۵. از نگاه مبلغان مسیحی انسان در چه زمانی مرتکب گناه اولیه شده است؟

پاسخ: بهشت اولیه.

۶. آثار ثبت تمدن دوره ی قرون وسطی را برای مردم اروپا بنویسید.

پاسخ: مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند - بت ها و بت خانه ها از بین رفت - اتحاد در سرزمین اروپا حاکم شد.

۷. طبق عقاید رهبران کلیسا، تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می شود. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۸. از تعالیم و اعتقادات نادرست کلیسا چند مورد را بنویسید.

پاسخ: ۱- اعتقاد به گناه اولیه و فطری حضرت آدم (علیه السلام) و فرزندانش که نیازمند انجام غسل ویژه ای به نام تعمید است.
۲- اعتراف به گناهان در حضور کشیش ۳- ازدواج مسیحی که معنقدند پس از ازدواج امکان جدایی زن و شوهر نبوده و پیوندشان ابدیست. ۴- کشیشان حق ازدواج ندارند. ۵- زن حق مالکیت ندارد حتی نام خانوادگی او نیز به نام شوهر تغییر پیدا می کند. ۶- عبادت و راز و نیاز با خدا فقط در یک روز مشخص، محل کلیسا و در حضور کشیشان انجام می شود.

۹. برای پاک شدن از گناه اولیه، کلیسا غسل ویژه ای به نام تدارک دیده است.

پاسخ: غسل تعمید.

۱۰. نتیجه ی اعتراف به گناه از دیدگاه کلیسا چه بود؟

پاسخ: آمرزیده شدن و به دست آوردن عفو ابدی.

۱۱. کدام آموزه ی کلیسا، حق زنان را نفی می کرد؟

پاسخ: حق مالکیت نداشتن.

۱۲. اعتقاد کلیسای قرون وسطی در مورد عقل و عقلانیت چه بود؟

پاسخ: در قرون وسطی به عقل و عقلانیت کم تر توجه می شد، اعتقاد داشتند تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می شود.

۱۳. از زمینه های پیدایش تمدن جدید چیست؟

(۱) حضور مؤثر و فعال در جامعه ی جهانی (۲) بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها

پاسخ: گزینه ی «۲».

۱۴. زمینه های پیدایش تمدن جدید را بنویسید.

پاسخ: اول کلیسا و تعالیم تحریف شد و دوم، بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها.

۱۵. یکی از زمینه های پیدایش تمدن جدید اروپا را نام ببرید.

پاسخ: بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها.

۱۶. ویل دورانت چه صنعت هایی را در دوران مدرن مدیون مسلمانان می داند؟

پاسخ: معماری، اسلحه سازی.

۱۷. سه مورد از اثرات بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها را نام ببرید.

پاسخ: همسایگی با مسلمانان - استفاده از کتاب های ترجمه شده - نقد رهبران کلیسا.

۱۸. در جوامع غربی با شکست های پی در پی در عرصه ی اخلاق، بسیاری دریافتند که سعادت و خوشبختی را

می توان در علم جست و جو کرد. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست، با شکست در عرصه ی اخلاق به مشکلات علم پی بردند.

۱۹. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید، نسبت به انسان چگونه است؟

پاسخ: انسان را یک موجود زنده ی طبیعی، مانند دیگر موجودات ولی پیچیده تر می داند.

۲۰. افزایش توان علمی بشر در تمدن جدید، چگونه موجب «نابودی طبیعت» گردید؟

پاسخ: افزایش توان علمی بشر به او ابزارهای گوناگونی داد تا برای بهره برداری از منابع طبیعی سرعت بیشتری پیدا کند و تخریب محیط زیست را شدت بخشد. منابع معدنی رو به پایان گذاشت، محیط دریا آلوده شد و جنگل ها از بین رفت.

۲۱. از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه ی علم، مصرف زدگی، و است.

پاسخ: نابودی طبیعت – علم زدگی.

۲۲. دو اثر مثبت تمدن جدید در حوزه ی علم را بنویسید.

پاسخ: رشد سریع علم – توانایی بهره مندی از طبیعت.

۲۳. توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت از آثار منفی تمدن جدید در حوزه ی علم است. (درست / نادرست)

پاسخ: نادرست

۲۴. پیشرفت های علمی، پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود.

(درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۵. یکی از وظایف مسلمانان در حوزه ی علم، ترسیم چهره ی عقلانی و منطقی دین اسلام است. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۲۶. آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید به ما در یاری می رساند.

پاسخ: احیای تمدن اسلامی.

۲۷. دلیل به وجود آمدن مکاتب عرفانی و معنوی در جهان غرب چه بود؟

پاسخ: انسان غربی دریافت که علم تجربی نمی تواند پاسخگوی نیازهای آنان باشد و نمی توان سعادت را تنها در این علم جست و جو کرد.

۲۸. براساس آیه شریفه « ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ... » روشهای صحیح دعوت به دین اسلام را بنویسید.

پاسخ: دانش استوار – اندرز نیکو – مجادله با روش احسن و نیکوتر .

۲۹. پیام اسلام پیامی مطابق با انسان هاست.

پاسخ: فطرت.

۳۰. میان یک پیام و روش تبلیغ آن، چه چیزی باید وجود داشته باشد؟

پاسخ: تناسب منطقی.

۳۱. آموزه های حاکم بر دین اسلام براساس تنظیم شده است.

پاسخ: حکمت الهی.

۳۲. دو مورد از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه ی عدل و قسط را بنویسید.

پاسخ: توجه به قانون - مشارکت مردم در تشکیل حکومت.

۳۳. از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه ی عدل و قسط، افزایش فاصله ی میان انسان های فقیر و غنی در جهان را شرح دهید.

پاسخ: شکل گیری نظام های سیاسی جدید بر پایه ی قدرت طلبی سرمایه داران و تنوع طلبی آنان بود. صاحبان منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی اندک خریدند یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند. بدین ترتیب بخش کوچکی از جهان روز به روز غنی تر شد، ولی بخش اعظم در فقر و تنگدستی فرورفت.

۳۴. توجه به ساختار حکومت در اروپا، عکس العمل در برابر چه چیزی بوده است؟

پاسخ: در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی.

۳۵. کدام یک از آثار منفی تمدن جدید در حوزه ی «عدل و قسط» است؟

۱) افزایش فاصله ی میان انسان های فقیر و غنی در جهان ۲) مشارکت مردم در تشکیل حکومت

پاسخ: گزینه ی «۱».

۳۶. مشارکت مردم در تشکیل حکومت، گام مثبتی بود که در حوزه ی قرن جدید برداشته شد.

پاسخ: عدل و قسط.

۳۷. توجه به قانون یکی از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه ی عدل است. آن را شرح دهید.

پاسخ: در شکل گیری تمدن جدید توجه گسترده ای به حقوق، قانون و ساختار حکومت و دولت پدید آمد که عموماً عکس العملی در مقابل حاکمیت نامطلوب کلیسا بود. مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها و در رابطه با یکدیگر آشنا شدند و به تدوین قوانینی حقوقی پرداختند.

۳۸. یکی از مسئولیت های ما در حوزه ی عدل و قسط «مبارزه با ستمگران و تقویت جهاد و شهادت و صبر» را به اختصار شرح دهید.

پاسخ: یکی از رسالت های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقانیت بوده است. هر چند که با شنیدن سخن حق دلشان گرم شود و مجذوب حقیقت و عدالت شوند، اما همواره گروهی اهل باطل هستند که زیر بار آن نمی روند، بلکه سد راه حق جویی می شوند.

۳۹. مبارزه با استعمارگران در چه زمانی آغاز شد؟

پاسخ: با بیداری ملت ها در قرن ۱۹.

۴۰. شکل گیری نظام های سیاسی جدید بر پایه ی قدرت سرمایه داران و نفع طلبی فزاینده ی آنان بود. (درست / نادرست)

پاسخ: درست.

۴۱. چرا اهل باطل، سد راه جویی می شوند و زیر بار حق نمی روند؟

پاسخ: زیرا گسترش عدالت، منافع آنان را تهدید می کند.

۴۲. مهم ترین عامل حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان در حوزه ی عدل و قسط چیست؟

(۱) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی (۲) مشارکت مردم در تشکیل حکومت

پاسخ: گزینه ی «۱».

۴۳. از مسئولیت های مسلمانان در حوزه ی عدل و قسط «استحکام بخشیدن به نظام اسلامی» را شرح دهید.

پاسخ: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف به طور طبیعی منزوی می شود و همراه و همدلی نمی یابد

۴۴. مهم ترین عوامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان و نظام حکومتی یک کشور است. پاسخ: استحکام - اقتدار.

۴۵. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در افکار عمومی جهان چیست و چرا؟

پاسخ: وجود استحکام و اقتدار نظام حکومتی. زیرا یک کشور ضعیف به طور طبیعی منزوی می شود و همراهی و همدلی در دنیا نمی یابد.

۴۶. دو مورد از آسیب هایی که تمدن جدید با نگاه مادی به انسان در حوزه ی خانواده وارد کرده است را بنویسید.

پاسخ: الف) فروپاشی نهاد خانواده ب) بی بند و باری جنسی.

۴۷. اگر لایه ی ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز کنار رود، خواهیم دید که سودآوری در حال ربودن گوی سبقت از تجارت مواد مخدر و اسلحه است.

پاسخ: تجارت فحشا.

۴۸. هر یک از عبارات قسمت «الف» با کدام یک از پیامدهای تمدن جدید در قسمت «ب» ارتباط دارد؟

(الف) تصرف منابع طبیعی و مصرفی کشورها (ب) مهار کردن آب ها برای ساخت سدهای بزرگ (ج) سودآوری تجارت فحشا بیش از مواد مخدر	(الف)
(۱) استفاده ی ابزاری از زنان (۲) ظهور ظلم فراگیر و استعمار (۳) توانایی بهره مندی از طبیعت	(ب)

پاسخ: الف ← ۲ ب ← ۳ د ← ۱

۴۹. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) مشارکت مردم در تشکیل حکومت (ب) بی بند و باری جنسی (ج) حاکمیت نامطلوب کلیسا	(الف)
(۱) ظهور پدیده های استعمار (۲) از بین رفتن حکومت استبدادی (۳) توجه به قانون (۴) تغییر معیارهای اخلاقی	(ب)

پاسخ: الف ← ۲ ب ← ۴ ج ← ۳

۵۰. هر یک از عبارات های سمت راست با کدام یک از عبارات های سمت چپ ارتباط دارد؟ (در ستون چپ یک مورد اضافی است.)

ب	الف
۱) ترسیم چهره ی منطقی دین اسلام	الف) ایجاد وزارت خانه ای به نام تنهایی در انگلستان
۲) فروپاشی خانواده	ب) نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف
۳) توجه به قانون	ج) غفلت از پرورش و تکامل بعد معنوی و متعالی انسان
۴) رشد سریع علم	د) پرهیز از تعصب های جاهلانه در تبلیغ
۵) مصرف زدگی	

پاسخ: الف ← ۲ ب ← ۴ ج ← ۵ د ← ۱

۵۱. حضور مؤثر و فعال در جامعه ی جهانی از مسئولیت های ما در حوزه ی عدل و قسط است. (درست / نادرست)
پاسخ: نادرست، این مربوط به مسئولیت ما در حوزه ی علم است.

۵۲. یکی از زمینه های پیدایش تمدن جدید «بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها» می باشد. (درست / نادرست)
پاسخ: درست.

۵۳. از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه ی عدل و قسط توجه به و مشارکت مردم در تشکیل
است. پاسخ: قانون - حکمت.

۵۴. مصرف زدگی از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه ی است. پاسخ: علم.

۵۵. دیدگاه کلیسا در مورد علم چه بود؟

پاسخ: پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره ی موضوعی حتی موضوعات علمی ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می شد.

۵۶. هر یک از عبارات سمت راست جدول با کدام یک از عبارات های سمت چپ جدول ارتباط دارد؟

«ب»	«الف»
۱- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها	الف) از مسئولیت های ما در حوزه ی علم و تمدن جدید
۲- تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده	ب) از مسئولیت های ما در حوزه ی عدل و قسط تمدن جدید
۳- ترسیم چهره ی عقلانی و منطقی دین	ج) مسئولیت ما در حوزه ی خانواده ی تمدن جدید
۴- توجه به قانون	د) از زمینه های پیدایش تمدن جدید
۵- استحکام بخشیدن به نظام اسلامی	

پاسخ: الف ← ۳ ب ← ۴ ج ← ۲ د ← ۱

۵۷. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید نسبت به انسان چگونه است؟

پاسخ: انسان را صرفاً یک موجود زنده ی طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده تر می داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد؛ به همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست.

۵۸. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با(ص/غ) مشخص کنید.

نتیجه مصرف گرایی در تمدن جدید، غافل شدن انسان از تکامل بُعد معنوی خویش است.

پاسخ: صحیح

۵۹. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست؟

(۱) تقویت فرهنگ جهاد و شهادت (۲) استحکام و اقتدار نظام حکومتی

پاسخ: گزینه ۲ (استحکام و اقتدار نظام حکومتی)

۶۰. از باورهای نادرست مبلغان مسیحی؛ «گناه نخستین» و «ضرورت غسل تعمید کودکان» را توضیح دهید.

پاسخ: آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده است و هر کسی با گناه اولیه به دنیا می آید. بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه ای به نام تعمید داده شود تا از آن گناه پاک گردد.

شاد و سرور باشید.